

MARKAÐURINN

Miðvikudagur 16. september 2020

34. tölublað | 14. árgangur

FYLGIRIT FRÉTTABLAÐSINS UM VIÐSKIPTI OG FJÁRMÁL

		<p>Verið velkomin í nýja og glæsilega verslun okkar á Hafnartorgi</p> <p>MICHELSEN 1909</p> <p>Hafnartorg - 511 1900 - michelsen.is</p>
---	--	--

Óvissa með sjóðina

Stóru lífeyrissjóðirnir draga fram á síðustu stundu að ákveða hvort þeir taki þátt í útboði Ícelandair. Mesta óvissan er hjá LIVE og Gildi.

2

Þarf lítið til að stýra væntingum

Reglubundin gjaldeyrissala Seðlabanka Íslands hefur stutt við gengi krónunnar og lækkað langtíma verðbólguvæntingar.

4

Refsitollar á kísilmálm

Viðskiptaráðuneyti Bandaríkjanna mun leggja á bilinu 28 til 48 pró-senta innflutningstolla á íslenskan kísilmálm.

6

Eitt stærsta tæknigróðurhúsið

Hárækt rekur eitt af fimm stærstu lóðréttu gróðurhúsum í heimi sem er í fjöldaframleiðslu.

12

Lína í sandinn

Það bendir allt til þess að veik-ingarfasa krónunnar sé að mestu lokið á þessari stundu, segir sérfræðingur hjá Akta sjóðum.

14

Í átökum í tvo áratugi

Mikil átök geisuðu innan hluthafahóps Vinnslustöðvarinnar í tvo áratugi. Eitt fyrsta verk nýs framkvæmdastjóra árið 1999 voru fjöldauppsagnir. Upp úr bankahruninu beindu stjórnámálemenn spjótum sínum að kvótakerfinu. ➔8

Stundum er sagt að sjávarútvegsfyrirtæki búi við annað hagkerfi vegna þess að þau gera sum hver upp í erlendri mynt. Það er auðvitað algjörlega rangt að halda því fram.

Sigurgeir Brynjar Kristgeirsson, framkvæmdastjóri Vinnslustöðvarinnar

MYND/ÓSKAR P. FRÍÐRIKSSON

Sjónmælingar eru okkar fag

Tímamantanir á opticalstudio.is
og í síma 511 5800

Optical Studio
SMÁRALIND • HAFNARTORG • KEFLAVÍK

Hafa minni heimildir til að fjárfesta í söluréttum heldur en kaupréttum

Ný lög, sem heimila lífeyrissjóðum að fjárfesta í ákveðnum kaupréttum, fela ekki í sér heimild til að fjárfesta í söluréttum af sama tagi. Efnahags- og viðskiptanefnd Alþingis vannst ekki nægt svigrúm til þess að meta hvort auknar fjárfestingaheimildir sjóðanna ættu einnig að ná til söluréttanna en málið verður tekið til skoðunar.

„Það að auknar heimildir nái einungis til kaupréttanna þýðir að einungis eru leyfðar afleiður sem geta ýtt undir eignabólur. Það vantar mótvægið – sölurétti – þannig að hægt sé að taka stöðu með því að eignaverð lækki,“ segir viðmælandi Markaðarins á fjármálamarkaði.

Frumvarp um breytingar á lögum um heimildir lífeyrissjóða var lagt fram og samþykkt í aðdraganda hlutfjárútboðs Icelandair Group sem hefst í dag. Hverjum seldum hlut í hlutfjárútboðinu fylgja áskriftarréttindi sem teljast afleiður í skilningi laganna. Þar sem heimildir lífeyrissjóða til að fjárfesta í afleiðum voru háðar því skilyrði að þær drægju úr áhættu sjóðs var talið mikilvægt að breyta lögnum áður en útboðið færi fram.

Frumvarpinu var meðal annars ætlað að veita lífeyrissjóðunum möguleika á að hljóta ábata af hagfelldri verðþróun eigna þar sem tapsáhætta er takmörkuð.

„Með því að opna á möguleika lífeyrissjóða til þess að eignast afleiður sem fela aðeins í sér rétt til að kaupa aðra eign eða áskriftarréttindi að henni, aukast möguleikar þeirra til áhættudreifingar og ábatasamra fjárfestingartækifæra,“ segir í frumvarpinu.

» Þar sem heimildir lífeyrissjóða til að fjárfesta í afleiðum voru háðar því skilyrði að þær drægju úr áhættu sjóðs var talið mikilvægt að breyta lögnum fyrir hlutfjárútboð Icelandair Group.

Víð vinnslu málsins fékk efnahags- og viðskiptanefnd á sinn fund fulltrúa frá Landsamtökum lífeyrissjóða sem lögðu til við nefndina að notast yrði við hugtakið „valréttarsamningur“ í frumvarpinu. Þannig næði heimildin jafnt til kaup- og söluréttar sem væri í samræmi við markmið frumvarpsins. Þá stæðu rök til þess að sömu reglur giltu um skuldabréf með breytirétti enda væru þau nátengd áskriftarréttindum og rétt að taka af vafa um heimildir lífeyrissjóða til slíkra fjárfestinga.

Nefndinni vannst ekki nægt svigrúm innan þess tíma sem gafst við vinnslu frumvarpsins til að leggja fullnægjandi mat á framangreindar tillögur og hafa um þær nauðsynlegt samráð við sérfræðinga og hagaðila.

„Meiri hluti nefndarinnar, sem stendur að framlagningu frumvarpsins, telur þó ríkt tilefni til að slík vinna fari fram. Leggur meiri hlutinn til að nefndin hafi samráð um þá vinnu, meðal annars við ráðuneytið og Seðlabanka Íslands, á komandi löggjafarþingi,“ segir í umfjöllun um störf efnahags- og viðskiptanefnda. – þfh

MARKAÐURINN

ÚTGÁFUFLAG Torg., Kalkofnsvegur 2, 101 Reykjavík, sími 550 5000

Netfang ritstjorn@markadurinn.is | Sími 550 5051

Ritstjóri Hörður Ægisson hordur@frettabladid.is

Netfang auglýsingadeildar auglysingar@frettabladid.is Veffang frettabladid.is

VELDU GÆÐI!

3 TEGUNDIR AF SÚRDEIGSBRAUÐUM

mánudaga-föstudaga 7.30 - 17.30
laugardaga 8.00 - 16.00
sunnudaga 9.00 - 16.00

Austurströnd 14 • Hringbraut 35

www.bjornsbakari.is

Hlutfjárútboð Icelandair Group hefst í dag og stendur til klukkan fjögur á morgun. FRÉTTABLAÐID/ERNIR

Enn mikil óvissa með aðkomu sjóðanna

Stóru sjóðirnir ekki tekið ákvörðun um þátttöku í útboði Icelandair. Skiptar skoðanir meðal stjórnarmanna og mesta óvissan hjá LIVE og Gildi. Tilraunir til að fá stóra einkafjárfesta í leiðandi hlutverk hafa ekki enn borið árangur.

Hörður Ægisson
hordur@frettabladid.is

15-20

milljónir dala er áætlað neikvætt sjóðsstreymi á mánuði vegna reksturs Icelandair við núverandi aðstæður.

Mikil óvissa er um mögulega aðkomu lífeyrissjóðanna að hlutfjárútboði Icelandair Group, sem hefst í dag, miðvikudag, og lýkur á morgun klukkan fjögur, en þátttaka þeirra mun ráða úrslitum um hvort félaginu takist að sækja sér nýtt hlutfé fyrir allt að 23 milljarða króna.

Fjórir stærstu lífeyrissjóðir landsins – Lífeyrissjóður verslunarmanna (LIVE), LSR, Gildi og Birta – halda spilunum afar þétt að sér og hafa enn ekki gefið upp hvort, og þá að hversu miklu marki, þeir muni fjárfesta í útboði flugfélagsins. Stjórnir sjóðanna, sem eru samanlagt með eignir upp á meira en þrjú þúsund milljarða króna, hafa boðað til fundar síðar í dag og snemma á morgun þar sem endanleg ákvörðun verður þá tekin um þátttöku í útboðinu.

Samkvæmt viðmælendum Markaðarins, meðal annars úr röðum lífeyrissjóðanna og eins í hópi ráðgjafa Icelandair við hlutfjárútboðið, þykir vera mest óvissa um afstöðu LIVE og Gildis. Stjórn LIVE, sem telur átta manns, kemur saman til fundar eftir hádegi í dag en talsverð gjá er á milli fulltrúa atvinnurekenda annars vegar og fulltrúa VR hins vegar í stjórninni um hvort lífeyrissjóðurinn eigi að koma að útboðinu. Sjóðurinn er í dag næststærsti hluthafi Icelandair með um 11,8 prósent hlut.

Verði tveir af stærstu lífeyrissjóðunum, sem ætla að draga það fram á síðustu stundu að taka ákvörðun um fjárfestingu, ekki með gæti það sett verulegt strik í reikninginn með þátttöku annarra og minni sjóða og þá um leið hvort útboðið klárast.

Fjölmarginir forystumenn verkalyðshreyfingarinnar, nú síðast Drífa Snædal, forseti ASÍ, og Sólveig Anna Jónsdóttir, formaður Eflingar, hafa tjáð sig um hlutfjárútboð Icelandair og mælt gegn

því að eftirlaunasjóðir launafólks verði nýttir til að taka þátt í útboðinu. Efling skipar tvo fulltrúa í átta manna stjórn Gildis, sem er fjórði stærsti hluthafi Icelandair í dag, en þeirra á meðal er Stefán Ólafsson, formaður stjórnarinnar, en hann starfar jafnframt sem ráðgjafi Eflingar.

Verðbréfafyrirtækið Arctica Finance, sem hefur verið ráðgjafi Birtu, Gildis og LSR í aðdraganda hlutfjárútboðsins, skilaði af sér ítarlegri skýrslu, sem telur á annað hundrað blaðsíður, í lok síðustu viku til sjóðanna um Icelandair þar sem samkeppnisstaða þess var greind og lagt mat á hversu fýsilegt það væri að fjárfesta í félaginu. Þá hafa sömu sjóðir, samkvæmt heimildum Markaðarins, einnig fengið Magnús Árna Skúlason, hagfræðing hjá ráðgjafafyrirtækinu Reykjavík Economics, til að gera greiningu á efnahagslegum áhrifum Icelandair fyrir hagkerfið og hvaða þýðingu það hefði ef útboðið heppnaðist ekki og félagið myndi hverfa af markaði. Magnús Árni vann sambærilega skýrslu fyrir WOW air í mars 2019, skömmu áður en flugfélagið fór í greiðslubrot.

Biðla til einkafjárfesta

Að sögn viðmælenda Markaðarins er útlit fyrir ágætis þátttöku í útboðinu á meðal verðbréfasjóða, hjá einkabankaþjónustum og eignastýringum bankanna, og eins almennum fjárfestum. Fáir einkafjárfestar eða fjárfestingafélög eru hins vegar sögð ætla að skrá sig fyrir stórum upphæðum í útboðinu

enda sé áhættan við fjárfestinguna umtalsverð og lýsa sumir henni sem í reynd „afleiðu á bóluferni“. Á fjárfestafundum með stjórnendum Icelandair hefur komið fram að þeir áætli að við núverandi aðstæður, þar sem nánast allt flug félagsins liggur niðri og tekjur eru litlar sem engar, sé neikvætt sjóðsstreymi vegna rekstursins um 15 til 20 milljónir Bandaríkjadala á mánuði.

Á síðustu dögum hefur verið biðlað til fjölmargra umsvifamikilla einkafjárfesta og forsvarsmanna fjárfestingafélaga um að skuldbinda sig fyrir myndarlegum hlut í útboðinu og í kjölfarið sækjast eftir sæti í stjórn félagsins. Markmiðið hefur meðal annars verið að fá hóp einkafjárfesta, sem hver um sig myndi fjárfesta fyrir mögulega hundruð milljóna, til að taka að sér leiðandi hlutverk, í samfloti með lífeyrissjóðunum, og auka um leið líkur á góðri þátttöku í útboðinu. Sú vinna hafði hins vegar enn ekki borið árangur síðla dags í gær, samkvæmt heimildum.

Icelandair freistar þess sem fyrr segir að auka hlutféð með því að selja nýja hluti á genginu 1 króna á hlut fyrir alls 20 milljarða króna. Komi til umframeftirspurnar mun stjórn hafa heimild til að auka hlutfé enn frekar um allt að þrjú milljarða. Þá hefur félagið náð samkomulagi við Íslandsbanka og Landsbankann um sölutryggingu og munu bankarnir kaupa hlutfé fyrir allt að sex milljarða króna ef ekki næst að selja allt sem boðið er út.

Áætlanir Icelandair gera meðal annars ráð fyrir að flugframboð félagsins aukist jafnt og þétt. Árið 2024 verði framboðið komið í sama horf og það var árið 2018. Þá er gert ráð fyrir að tekjur félagsins hafi hækkað upp í 1,6 milljarða dala árið 2024 og verði þannig um þremur prósentum hærri en þær voru í fyrra.

EBIT, rekstrarhagnaður fyrir fjármagnsliði og skatta, tekur hressilega við sér árin 2023 og 2024 og verður kominn í 175 milljónir dala árið 2024. Til samanburðar var EBIT 134 milljónir dala árið 2015 og 113 milljónir dala árið 2016.

IÐNÞING 2020

nýsköpun

er leiðin fram á við

Bein útsending frá Iðnþingi 2020 föstudaginn 18. september kl. 13.00–14.30

Landsmönnum öllum er boðið á Iðnþing 2020 í beinni útsendingu föstudaginn 18. september kl. 13.00–14.30. Samtök iðnaðarins vilja leggja sitt af mörkum til að hvetja til nýsköpunar á öllum sviðum atvinnulífsins nú þegar þörf er á viðspyrnu í efnahagslífinu. Á Iðnþingi 2020 verður kastljósinu beint að því hvernig við mætum áskorunum um fjölgun nýrra starfa. Þar gegnir nýsköpun veigamiklu hlutverki, hvort heldur er í rótgrónum fyrirtækjum eða nýjum sprotafyrirtækjum. Tækifærin liggja víða og á þinginu verður horft til þess hvernig nýsköpun getur drifið vöxt framtíðar.

Þátttakendur í dagskrá

Árni Sigurjónsson
formaður SI

Sigurður Ragnarsson
forstjóri ÍAV

Hilmar Veigar Pétursson
forstjóri CCP

Þórdís Kolbrún Reykfjörð Gylfadóttir
iðnaðar- og nýsköpunarráðherra

Margrét Ormslev Ásgeirsdóttir
aðstoðarforstjóri CRI

Katrín Pétursdóttir
forstjóri Lýsis

Sigurður Hannesson
framkvæmdastjóri SI

Guðmundur Fertram Sigurjónsson
forstjóri Kerecis

Björn Lárus Örvar
yfirmaður rannsókna og nýsköpunar ORF Líftækni

Ingólfur Bender
aðalhafþæðingur SI

Ágústa Guðmundsdóttir
annar tveggja stofnenda Zymetech

Guðrún Hafsteinsdóttir
ein af eigendum Kjöríss

Sigríður Mogensen
sviðsstjóri hugverkasviðs SI

Fida Abu Libdeh
annar tveggja stofnenda GeoSilica

Eyjólfur Magnús Kristinsson
forstjóri Advania Data Centers

Þórður Magnússon
stjórnarformaður Eyrís

Óskar Þórðarson
annar af stofnendum Omnom Chocolate Reykjavík

Jónína Guðný Magnúsdóttir
framkvæmdastjóri viðskipta- og þjónustusviðs Terra

Sesselja Ómarsdóttir
framkvæmdastjóri lyfjagreiðingardeildar Alvotech

Kolbrún Hrafnkelsdóttir
stofnandi Florealis

Hjörtur Erlendsson
forstjóri Hampiðjunnar

Logi Bergmann
fundarstjóri

Skráning á www.si.is

20
ÁR NÝSKÖPUNAR

Samtök
iðnaðarins

Ekki allir lífeyrissjóðir töldu sig bundna af samkomulaginu við Seðlabankann auk þess sem skuldbindingar þeirra við erlenda framtakssjóði hafa kallað á gjaldeyriskaup. FRÉTTABLAÐIÐ/ANTON

Þarf ekki mikið til að stýra væntingum

Reglubundin gjaldeyrissala Seðlabanka Íslands hefur stutt við gengi krónunnar og lækkað langtíma verðbólguvæntingar. Sjóðsstjóri hjá Kviku segir að Seðlabankinn þurfi ekki að nota mikið af gjaldeyrisfordanum til að stjórna verðbólguvæntingum.

Þorsteinn Friðrik Halldórsson
tfh@frettabladid.is

Í ljósi þess hvað gjaldeyrisfordi Seðlabankans er stór getur Seðlabankinn haft mikil áhrif með væntingastjórnun án þess endilega að þurfa að nota mikið af forðanum, segir Agnar Tómas Möller, sjóðsstjóri hjá Kviku banka í samtali við Markaðinn.

Seðlabankinn upplýsti eftir lokun markaða síðasta fimmtudag að hann myndi frá og með þessari viku vera reiðubúinn til að selja allt að 240 milljónir evra, jafnvirði 40 milljarða króna, í reglulegum viðskiptum við viðskiptavaka stóru bankanna á gjaldeyrismarkaði, til ársloka 2020. Mun Seðlabankinn selja þeim þrjár milljónir evra hvern viðskiptadag.

Tilkynning Seðlabankans kom eftir að ljóst var að samkomulag Seðlabankans við lífeyrissjóði, um að þeir gerðu hlé á gjaldeyriskaupum sínum, yrði ekki framlengt þegar það rennur út næsta fimmtudag. Markmiðið er að auka dýpt markaðarins, sem hefur að undanfögnu einkennst af lítilli veltu, og bæta verðmyndun.

Gengisveiking upp á 3,6 prósent frá því í byrjun ágúst þurrkaðist nærri út eftir að tilkynnt var um reglubundna gjaldeyrissölu. Krónan styrktist um 1,5 prósent eftir tilkynninguna og degi síðar, á föstudaginn í síðustu viku, seldi Seðlabanki Íslandi gjaldeyri fyrir 2,9 milljarða króna til þess að styðja frekar við gengið.

Erna Björg Sverrisdóttir, aðal-
hagfræðingur Arion banka, segir að útspil Seðlabankans hafi ekki komið á óvart, í framhaldi af fréttum um að samkomulag við lífeyrissjóðina verði ekki framlengt. Það sé í takti við þær yfirlýsingar sem hafa komið frá Seðlabankanum um gengi og gjaldeyrisingrip.

„Fyrst um sinn studdi þetta við gengi krónunnar og ég sé ekki betur

Mikil þörf á viðskiptaafgangi

Innlán lífeyrissjóða hjá innlendum fjármálfyrirtækjum hafa aukist um 50 milljarða króna frá byrjun árs. Upphæðin nam 153 milljörðum króna í janúar en var komin í 203 milljarða króna í júlí samkvæmt nýjustu tölum Seðlabanka Íslands. Uppsöfnun innlána má meðal annars rekja til uppgreiðslna á sjóðsfélagalánum og samkomulagsins við Seðlabanka Íslands.

Eignir sjóðanna nema hátt í 190 prósentum af þjóðarframleiðslu og hlutfall erlendra eigna er um 33 prósent. Agnar Tómas bendir á að flestir sjóðir ætli að

hækka hlutfallið í um 40 prósent og auk þess renni um 300 milljarðar í sjóðina á ári í formi iðgjalda, afborgana og fjármagnstekna.

„Ég tel líklegt að lífeyrissjóðir muni vilja fjárfesta stórum hluta af þeim fjármunum erlendis. Líklega munu því á bilinu 100 til 150 milljarðar á ári um næstu ár leita frá lífeyriskerfinu í erlenda gjaldeyri. Það er um um 3 til 5 prósent af landsframleiðslu og því ljóst að þjóðarþúið mun þurfa að viðhalda talsverðum viðskiptaafgangi bara til að geta staðið undir því útfæði.“

Ég held það sé jákvætt að bankinn hafi það mikinn trúverðugleika að tilkynning um gjaldeyriskaupaáætlun, sem er ekkert sérstaklega stór í sniðum, hafi svo mikil áhrif.

Agnar Tómas Möller,
sjóðsstjóri hjá
Kviku banka

en að það sé einmitt eitt af því sem Seðlabankinn vill, enda telur hann að krónan sé orðin of veik miðað við undirliggjandi efnahagsstærðir og framleiðslugetu,” segir Erna Björg.

Ásgeir Jónsson seðlabankastjóri sagði í viðtali við Fréttablaðið í síðustu viku að gengi krónunnar væri orðið mjög lágt miðað við eðlilegt framleiðslustig í efnahagslífinu. Hann sagðist telja að ferðabjónustan myndi koma mjög fljótt til baka um leið og slakað yrði á sóttvarnaaðgerðum, rétt eins og gerðist í júlí

og ágúst. „Þetta er því tímabundið ástand,” útskýrði seðlabankastjóri. Ekki allir lífeyrissjóðir töldu sig bundna af samkomulaginu við Seðlabankann auk þess sem skuldbindingar þeirra við erlenda framtakssjóði hafa kallað á gjaldeyriskaup. Þá hefur umtalsverð sala erlendra fjárfesta á íslenskum ríkisskuldabréfum sett þrýsting á gengi krónunnar.

Agnar Tómas bendir á að hreyfingar á gengi krónunnar byggist oft á sálfræði.

„Þegar krónan virkar veik og flæðið á markaðnum er einhliða, er hættu á að fyrirtæki og fjárfestar hagi ákvörðunum sínum í samræmi,” segir Agnar. Hann telur líklegt að framvirkir samningar innflytjenda og frestun útflutningsfyrirtækja á að skipta gjaldeyri í krónur, hafi spilað inn í gengisveikingu sumarsins.

Sýnir mikinn trúverðugleika

Skrúfuáhrif á gjaldeyrismarkaði geta byrjað að grafa undan verðbólguvæntingum en verðbólgan stendur nú í 3,2 prósentum, sem er nokkuð yfir 2,5 prósentu markmiði Seðlabankans.

Agnar segir mikilvægt að Seðlabankinn beiti gjaldeyrisfordanum til að bregðast við. Gengisstyrking

/// Gengi ISK gagnvart EUR

síðustu daga sýni að bankinn þurfi ekki að nota mikið af forðanum til þess að hafa áhrif með væntingastjórnun.

„Ég held það sé jákvætt að bankinn hafi það mikinn trúverðugleika að tilkynning um gjaldeyriskaupaáætlun, sem er ekkert sérstaklega stór í sniðum, hafi svo mikil áhrif,” segir Agnar og bætir við að langtíma verðbólguvæntingar hafi lækkað mikið í kjölfar tilkynningar Seðlabankans.

Tíu ára verðbólguálag hafi lækkað úr 2,85 prósentum í 2,55 prósent og framtíðarverðbólguvæntingar, það er, væntingar um verðbólgu í 5 ár eftir 5 ár, sem Seðlabankar horfa almennt mikið til, hafi fallið úr 2,55 prósentum í 2,15 prósent sem er undir verðbólgu markmiði.

Erna Björg tekur í sama streng og segir að Seðlabankinn hljóti að vera nokkuð ánægður með áhrifin sem þessi tilkynning hefur haft hingað til.

„Maður veltir auðvitað fyrir sér hvort tilkynningin hafi jafnvel haft meiri áhrif en Seðlabankinn átti von á. Svona miklar sveiflur milli daga ríma að minnsta kosti ekki við yfirlýst markmið um að auka stöðugleika á markaðinum. Gengisstyrkingin, sem á einum degi þurrkaði nánast út gengisveikingu ágústmánaðar, kemur sér hins vegar vel fyrir Seðlabankann, sem er á verðbólgu markmiði.“

Ekki verið að breyta leiknum

Í viðbrögðum gjaldeyrismiðlunar Landsbankans, sem voru send til viðskiptavina síðasta fimmtudag og Markaðurinn hefur undir höndum, segir að inngríp Seðlabankans á gjaldeyrismarkaði hafi að undanfögnu verið svo regluleg að ekki hafi verið hægt að kalla þau tilfallandi.

„Það er ekki hægt að hengja þetta lengur á ákveðna útlendinga, það hreinlega vantar bara gjaldeyri í vöru- og þjónustuviðskipti. Seðlabankinn er ekki með þessu að breyta leiknum, hann er í raun bara að útvega svipað magn og hann hefur gert síðustu 2 mánuði. Það magn hefur dugað til að hægja á veikingu,” segir í skeyti gjaldeyrismiðlunar Landsbankans.

„Þetta getur róað einhverja og getur jafnvel búið til styrkingu á rölegum útfæðistímum. Það sem er miklu áhugaverðara er að fylgjast með Seðlabanka Íslands í óreglulegum aðgerðum. Þurfa dagsveiflurnar að verða meiri til þess að hann mæti með óregluleg inngríp?“

Þá bendir gjaldeyrismiðlunin á að hagkerfið hafi verið fast í „krónisku útfæði“ og þar af leiðandi veikingu íslensku krónunnar. Ekki sé ástæða til að reikna með að það breytist.

„Í stað þess að geta treyst á jafna og þetta veikingu, hafa líkur á tilfallandi styrkingardögum aukist.“

GEFÐU STARFSFÓLKI UPPLIFUN Í ÖSKJU

SÉRHÖNNUM OG SÉRMERKJUM STARFSMANNAGJAFIR MEÐ UPPLIFUN AÐ ÞÍNU VALI

Hafðu samband og við útbúum persónulega starfsmannagjöf með kveðju frá fyrirtækinu, í þeim verðflokki sem þú óskar.

Kvíka á 15 prósent í félaginu.

Incrementum tapaði um 150 milljónum

Fjárfestingafélagið Incrementum, sem var stofnað af Kvíku banka og viðskiptafélögnum Baldvini Valtýssyni, Ivari Guðjónssyni og Smára Rúnari Þorvaldssyni vorð 2019, tapaði rúmlega 146 milljónum króna í fyrra.

Félagið, sem var sett á fót með rúmlega einn milljarð króna í hlutafé, fjárfesti í verðbréfum fyrir um 3.240 milljónir króna á síðasta ári, en seldi á móti fyrir liðlega 2.270 milljónir króna. Á meðal þeirra fyrirtækja í Kauphöllinni sem Incrementum fjárfesti í voru Reitir, Kvíka banki, Siminn og Marel.

1.020

milljónum króna nam hlutabréfaeign Incrementum í árslok 2019.

Samkvæmt nýbirtum ársreikningi nam hlutabréfaeign félagsins um 1.020 milljónum króna í árslok 2019 og var eigið fé tæplega 870 milljónir. Hlutabréfaeign Incrementum á þeim tíma samanstóð fyrst og fremst af eignarhlut í Reitum, samtals um 10,5 milljónum hluta að nafnverði, sem var metinn á 766 milljónir króna, en frá áramótum hefur hlutabréfaeign fasteignafélagsins lækkað um nærri 40 prósent. Þá átti félagið auk þess lítinn hlut í Marel og Origo.

Fram kemur í skýringum með ársreikningi félagsins að það sé mat stjórnar að kórónaveirufaraldurinn muni hafa veruleg áhrif á rekstur Incrementum á árinu 2020. Það sé hins vegar mat stjórnenda að efnahagurinn sé sterkur og áframhaldandi rekstur tryggður. Brugðist hafi verið áhrifum verðsveiflna á mörkuðum með því að selja eignir og lækka skuldir til að bregðast við áhættu. Í lok síðasta árs námu skuldir við lánaðstofnanir 187 milljónum og skuldir vegna afleiðusamninga um 178 milljónum.

Félagið Kirkjustígur, sem er í eigu Baldvins, er stærsti hluthafi Incrementum með nærri 20 prósent hlut. Þá nemur eignarhlutur Kvíku banka og félags í eigu Róberts Wessman hvor um sig tæplega 15 prósentum. Aðrir helstu hluthafar Incrementum eru meðal annars Ari Guðmundsson, eigandi þvottþjónustunnar Fannar, Ólafur Björnsson, eigandi heildsöluunnar Innness, og Kristján Grétarsón, einn hluthafa Kea-hótel. – hae

Fram kemur í ákvörðun rannsóknarnefndar að 9.000 tonn af kísilmálm hafi verið flutt til Bandaríkjanna frá Íslandi 2017 til 2019. MYND/GAUKUR HJARTARSON

Allt að 48 prósent refsitollar lagðir á íslenskan kísilmálm

Í skýrslu rannsóknarnefndar bandaríska viðskiptaráðuneytisins, um undirverðlagningu á innfluttum kísilmálm á Bandaríkjamarkaði, eru lagðir til háir tollar á kísilmálm framleiddan á Íslandi. Bandarískir framleiðendur kísilmálms áttu í rekstrarvanda fyrr á árinu þegar óskað var eftir aðgerðum stjórnvalda.

Þórður Gunnarsson
thg@frettabladid.is

Viðskiptaráðuneyti Bandaríkjanna mun leggja á bilinu 28 til 48 prósent innflutningstolla á íslenskan kísilmálm, að því er kemur fram í opinberum upplýsingum frá þar til bærnum bandarískum yfirvöldum. Rannsókn á innflutningi kísilmálms frá fjórum löndum og hugsanlegri undirverðlagningu á Bandaríkjamarkaði, lauk í síðasta mánuði en gögn málsins voru nýlega birt.

Um er að ræða kísilmálm frá Íslandi, Kasakstan, Bosníu-Hersegóvínu og Malasíu. Innflutningstollar á kísilmálm frá Bosníu og Malasíu munu vera á bilinu 12 til 21 prósent. Innflutningstollar á íslenska málminn eru hins vegar hærri, eða á bilinu 28 til 48 prósent.

Í sumar óskuðu tveir stærstu framleiðendur kísilmálms í Bandaríkjunum eftir því við viðskiptaráðuneyti Bandaríkjanna

að innflutningstollar yrðu lagðir á kísilmálm frá Íslandi, Malasíu, Kasakstan og Bosníu.

Að sögn Ferroglobe og Mississippi Silicon, sem samanlagt stýra meira en helmingi allrar kísilmálmframleiðslu í Bandaríkjunum, njóta framleiðendur landanna fjögurra ósanngjarns samkeppnisforskots. Því er náð fram með því að selja kísilmálm á niðurstettu verði í krafti niðurgreiðslna við framleiðslu (e. dumping). Var því haldið fram að innflutningsverð á málm frá löndunum fjórum væri á bilinu 54-85 prósentum lægra en eðlilegt gæti talist.

Fram kemur í skýrslu um málið að PCC, sem er sagt að baki öllum innflutningi kísilmálms frá Íslandi til Bandaríkjanna, hafi skilað skriflegum svörum til rannsóknarnefndar sem hafði málið til umfjöllunar. Deilan snerist að miklu leyti um hvort sú vara sem PCC hefði flutt til Bandaríkjanna væri samþærlig þeirri sem bandarísku framleiðendurnir seldu. Bandarísku framleiðendurnir héldu því fram að eiginleikar þess kísilmálms sem PCC framleiðir væru með þeim

» Að sögn Ferroglobe og Mississippi Silicon [...] njóta framleiðendur landanna fjögurra ósanngjarns samkeppnisforskots.

hætti að söluverð ætti að vera miklu hærri en raun ber vitni, en því mótmælti PCC.

Rannsóknarnefndin komst hins vegar að þeirri niðurstöðu að vara PCC væri fullkomlega útskiptanleg við bandaríska málminn og því væru umkvartanir bandarísku framleiðendanna réttlætanager.

Fram kemur að innflutningur á kísilmálm frá Íslandi til Bandaríkjanna hafi verið um það bil 8.900 tonn á árunum 2017 til 2019, en gengið er út frá því að það hafi nánast allt komið frá PCC á Bakka. Árleg afkastageta verksmiðjunnar er 32 þúsund tonn, en full afköst verksmiðjunnar náðust hins vegar ekki fyrr en í október á síðasta ári. Heildarframleiðsla PCC frá upphafi er raunar ríflega 32 þúsund tonn, en ríflega fjórðungur framleiðslunnar

fór til Bandaríkjanna. Ekki er ljóst hvaða áhrif bandarískir innflutningstollar á íslenskan kísilmálm hafa á rekstrargrundvöll PCC á Bakka. Ekki náðist í Rúnar Sigurpálsson, framkvæmdastjóra PCC á Bakka.

Bæði Ferroglobe og Mississippi Silicon, einkum hið fyrrnefnda, eiga í töluverðum rekstrarvanda um þessar mundir. Fyrr í sumar var lánshæfiseinkunn Ferroglobe færð úr B- í CCC+, en slík lánshæfiseinkunn er djúpt í svokölluðum ruslflokki. Versnandi horfur á heimsmarkaði kísilmálms eru meginástæða lækkanði lánshæfiseinkunnar Ferroglobe.

Verð á kísilmálm í Bandaríkjunum hefur lækkað jafnt og þétt síðastliðin tvö ár. Samkvæmt gögnum frá US Geological Survey, sem skráir meðal annars mánaðarlega meðalverð á ýmsum málmum, hefur verðið lækkað úr tæplega 1,4 dólum á pundið um mitt ár 2018, í um 0,95 dali um mitt þetta ár. Um er að ræða ríflega þriðjungslækkun, en um sama leyti var tilkynnt um rannsókn yfirvalda í Bandaríkjunum á innfluttum kísilmálm.

Ekki hægt að upplýsa um þátttöku stjórnenda í útboði Icelandair

Ekki er heimilt samkvæmt lögum að upplýsa hvort stjórnarmenn og lykilstjórnendur Icelandair Group hyggist taka þátt í hlutfjárútboði félagsins sem hefst í dag. Þetta kemur fram í svari Icelandair Group við fyrirspurn Markaðarins.

„Í ljósi þess að lög og reglur gera ráð fyrir að birta þurfi slíkar upplýsingar á markaði, svo allir hafi aðgang að þeim samtímis, þá er ekki hægt að svara spurningum um viðskipti ædstu stjórnenda að svo stöddu. Þau viðskipti verða birt á markaði þegar úthlutun liggur fyrir,“ segir í svari félagsins. Hið sama gildir um stjórnarmenn.

Ulfr Steindórsson, stjórnarformaður Icelandair Group. FRÉTTABLAÐIÐ/GVA

Ulfr Steindórsson, stjórnarformaður Icelandair Group, er eini stjórnarformaðurinn sem á hlut í félaginu. Samkvæmt ársreikningi þess fyrir árið 2019 átti Ulfr rúmlega 12 milljónir hluta, en hann keypti þá á einu bretti haustið 2018.

Bogi Nils Bogason, forstjóri Icelandair Group á tæpar 1,8 milljónir hluta og samanlagður eignarhlutur annarra lykilstjórnenda nemur tæplega 1,7 milljónum hluta.

Icelandair Group gerir ráð fyrir að selja nýja hluti á genginu 1 króna á hlut fyrir alls 20 milljarða. Komi til umfræftirspurnar, mun stjórn hafa heimild til að auka hlutafé enn frekar um allt að 3 milljörðum,

» Forstjóri og lykilstjórnendur eiga samanlagt um 3,5 milljónir hluta í félaginu.

Þannig að stærð útboðsins yrði að hámarki 23 milljarðar króna.

Útgefið hlutafé Icelandair mun þynnast niður í um 19 til 21 prósent gangi útboðið eftir eins og áformað er, en ef nýir fjárfestar félagsins nýta sér þau áskriftarréttindi sem fylgja með bréfunum, sem hægt verður að gera í einu lagi eða skrefum til allt að tveggja ára, þynnist eignarhlutur hluthafa niður í allt að 16 prósent. – þfh

Enginn tími fyrir bókhaldið?

Með nýjum rafrænum lausnum sjáum við um bókhald þitt á einfaldan og öruggan hátt meðan þú sinnir rekstrinum og hefur góða yfirsýn yfir stöðuna.

Taktu skrefið inn í framtíðina með okkur, útvistaðu bókhaldinu og njóttu þess að hafa meiri tíma fyrir þig.

Sjá nánar á www.pwc.is/bokhald

PwC | Bókhald & laun | Sími 550 5300 | www.pwc.is

PwC á Íslandi er framsækið og traust fyrirtæki sem veitir sérfræðipjónustu á sviði fyrirtækja- skatta- og lögfræðiráðgjafar, endurskoðunar og reikningskila. Fyrirtækið er íslenskt og er hluti af alþjóðlegu neti sjálfstæðra fyrirtækja sem aðstoðar viðskiptavinum sínum við að auka verðmæti, stjórna áhættu og bæta árangur sinn.

Reykjavík | Akureyri | Reykjanesbær | Húsavík | Selfoss | Hvolsvöllur | Vestmannaeyjar

„Því miður er makrillinn í sumar ekki af sömu gæðum og undanfarin ár. Það er erfitt að tryggja gæði aflans þegar náttúrulegt ástand hans er ekki gott og svo bætist við að það þarf að sigla með

Líklegt að minna fáist fyrir makrílinn þrátt fyrir betri aflabrögð

Síðasta ár var það besta í sögu Vinnslustöðvarinnar í Vestmannaeyjum sé litið til veltu og framlegðar. Framkvæmdastjórinn segir umfangsmiklar fjárfestingar síðastliðinna ára nú bera ávöxt. Breytt göngumynstur makrils þýðir að minna fæst fyrir aflann, en aðrir stofnar í lægð gætu nú náð betra jafnvægi.

Þóður Gunnarsson
thg@frettabladid.is

Sigurgeir Brynjar Kristgeirsson, yfirleitt kallaður Binni í Vinnslustöðinni, tók við starfi Vinnslustöðvarinnar á vormánuðum 1999 og hefur því séð tímana tvenna í starfi. Þegar Binni tók við stöðu framkvæmdastjóra var félagið í miklum taprekstri. Ein af fyrstu ákvörðunum hans í starfi var að ráðast í fjöldauppsagnir. Mikil átök voru svo í hluthafahóp fyrirtækisins á árunum 2007-2018. Upp úr bankahruninu 2008 beindu stjórnmalamenn svo sjónum sínum að uppstokkun fiskveiðistjórnunarkerfisins, sem kom niður á

fjárfestingum bæði hjá Vinnslustöðinni og öðrum íslenskum sjávarútvegsfyrirtækjum.

Síðastliðin fimm ár hafa einkennt af miklum uppgangi hjá Vinnslustöðinni, en félagið hefur fjárfest í skipastól og landvinnslu fyrir um 86 milljónir evra eða sem nemur tæplega 14 milljörðum króna á gengi dagsins í dag. Framlegð Vinnslustöðvarinnar mæld í evrum náði sínu hæsta gildi í fyrra.

„Síðasta ár var að mörgu leyti metár. Veltan og framlegðin var sú mesta fyrr og síðar í evrum talið. Hagnaðurinn var ekki sá mesti, en það skýrist af því að við höfum skuldsett félagið á síðustu árum vegna mikilla fjárfestinga. Afskriftir og fjármagnskostnaður aukast auðvitað með auknum fjárfestingum sem leiðir til þess að hagnaðurinn minnkar. En það breytir

því ekki að niðurstaða síðasta árs var mjög góð þrátt fyrir loðnubrest. Fjárfestingar síðustu ára eru þannig að skila sér í töluvert betri rekstrar- niðurstöðu,“ segir Binni.

Fjárfestingar Vinnslustöðvarinnar voru í algjöru lágmarki á árunum 2009 til 2014. „Fyrst kemur bankahrunið og þá þurfa allir að ná áttum. Svo tekur vinstristjórnin við og þar er alltaf yfirvofandi möguleikinn á stórhækkunum veiðileyfagjöldum eða einhvers konar umbyltingu á kvótakerfinu. Í slíku umhverfi fjárfestir enginn útgerðarmaður í varanlegum rekstrarfjármunum, enda þurfa menn þá að eiga fyrir hækkandi skattskuldum eða þá stórminnkandi tekjum, sem virtust vera við sjóndeildarhringinn á tímabili.

Skuldir Vinnslustöðvarinnar voru þess vegna stöðugar til þess

Úr hælaskóm í gúmmístígvél

„Fyrr í sumar var kona stödd hér í Eyjum sem hafði áður starfað sem flugfreyja hjá Icelandair og hafði verið sagt upp. Hún var alin upp í Eyjum og hafði unnið í fiski á unglingsárunum og þekkti því erfiðisvinnu. Eftir að hún missir starfið kemur hún í heimahagana til að heimsækja ættingjana. Ein frænka hennar segir við hana: „Af hverju kemurðu ekki bara á vakt í Vinnslustöðinni? Þar vantar fólk til starfa.“ Flugfreyjan klæddi sig úr hælaskónum og fór í stígvélina og fór beint á næturvakt í vinnslunni hjá okkur. Hún var von vaktavinnu úr fluginu svo það var ekkert mál fyrir hana að vaka heila nótt. Daginn eftir segir

hún að hún skilji ekkert í þessu – „þetta var ekkert mál, ég er bara ekkert þreytt.“

Þetta kannski sýnir það að í fiskvinnslu eru ekki sömu erfiðis- störfín og í gamla daga. Þetta snýst bara um að hafa eftirlit með vélum. Þú þarft auðvitað ganga töluvert um gólf en þetta er ekki sama puðið og áður var.

Sama er á uppsjávarskipunum. En það verður þó ekki sama sagt um þá sem eru á netabátum og togskipunum hjá okkur. Það er enn þá hörkuvinna. En sem betur fer er þessum störfum að fækka sem eru svona mikið erfið og þannig getum við laðað að okkur fólk úr fleiri áttum.“

að gera framan af áratugnum eftir hrun en síðan þá hefur meiri sátt skapast um kvótakerfið og því höfum við ráðist í löngu tímabæra endurnýjun á skipastofni og húsnæði. Mikið af varanlegum rekstrarfjármunum fyrirtækisins var frá sjötta og sjöunda áratugnum. Togarinn Breki VE kom inn hjá okkur 2018, það var fjárfesting fyrir fjórtán milljónir evra og reyndar fyrsta skipið sem smíðað er fyrir Vinnslustöðina frá upphafi 1946. Á tímabilinu 2015-19 höfum við fjárfest fyrir ellefu til tólf milljarða, ef við horfum á meðalgengi evru gagnvart krónu á tímabilinu.“

Binni bendir á að afkoma Vinnslustöðvarinnar sé auðvitað miklu sveiflukennandi í íslenskum krónum. „En þá er stundum sagt að sjávarútvegsfyrirtæki búi við annað hagkerfi vegna þess að þau

gera sum hver upp í erlendri mynt. Það er auðvitað algjörlega rangt að halda því fram. Við erum í sama hagkerfi og allir hinir. Ef við erum með eina milljón evra inni á bankabók í árslok þá eigum við alltaf jafnmargar evrur til að fjárfesta í skipum, borga af lánum, kaupa oliu og veidarfæri, óháð því hvar gengi krónunnar liggur hverju sinni. Að gera fyrirtækið upp í evrum gefur einfaldlega gleggri mynd af rekstrinum.

Við erum með stærstan hluta okkar kostnaðar tengdan erlendri mynt, það eru fyrst og fremst laun starfsfólks í landi sem eru í íslenskum krónum. Sjómenn fá greitt í samræmi við aflaverðmæti sem er auðvitað erlent tekjuflæði. Þetta hefur ekkert að gera með það að við búum við annað hagkerfi en önnur fyrirtæki í landinu.“

hann svona langt til hafnar," segir Binni í Vinnslustöðinni. MYND/ÓSKAR PÉTUR

Fræg er sagan af því þegar Vinnslustöðinni áskotnaðist mikið magn af niðursoðnum ávöxtum á sjötta áratugnum. Það lenti á borði stjórnar hvernig ætti að deila því góssi út meðal hluthafa.

Átök meðal hluthafa

Á síðastliðnum tveimur áratugum hafa mikil átök gjarnan geislað innan hluthafahóps og stjórnar Vinnslustöðvarinnar. Árið 2002 var hópur hluthafa tengdur S-hópnum svokallaða keyptur út úr fyrirtækinu. Á næstu árum eftir það hófst áralöng deila milli Vinnslustöðvarinnar og Stilla útgerðar, sem var stór hluthafi í fyrirtækinu, en Stilla útgerð var félag í eigu bræðranna Guðmundar og Hjálmar Kristjánssonar. Í september 2018 lauk þeim deilum svo þegar FISK Seafood á Saudárkróki hafði keypt þriðjungshlut í Vinnslustöðinni, en seljandinn var Brim.

„Það hefur oft verið mikill slagur um eignarhaldið á Vinnslustöðinni. Guðmundur Kristjánsson hafði náttúrulega þá hugmynd að eignast Vinnslustöðina að fullu og beitti til þess ýmsum brögðum. Höfðaði fjórtán mál og rannsóknarbeiðni á hendur félaginu, stjórnendum þess og hótaði hluthöfum einnig mál-sóknum og fyrrverandi bæjarstjóra Vestmannaeyja líka. Hann tapaði öllum nema einu, sem hann vann í fyrri hálfleik. En nú eru tvö ár síðan

okkur bærast þær gleðifrættir suður yfir heiðar að Skagfirðingarnir í FISK hefðu keypt Guðmund Kristjánsson út.“

Binni segir að samstaðan í hluthafahópnum sé góð í dag: „Saga fyrirtækisins er lituð af miklum átökum meðal hluthafa. Fræg er sagan af því þegar Vinnslustöðinni áskotnaðist mikið magn af niðursoðnum ávöxtum á sjötta áratugnum. Það lenti á borði stjórnar hvernig ætti að deila því góssi út meðal hluthafa. Hér hefur því ýmislegt gengið á síðastliðna áratugi. Vinnslustöðin er þekkt fyrir átök meðal eigenda hér í Vestmannaeyjum og víðar, hluthafafundur hafa sjaldan verið einhverjar hallelújasamkomur.“

Breyttar makrillgöngur

Markilvertiðin er nú senn á enda. Úthlutað aflamark makrils var 138 þúsund tonn á yfirstandandi kvótaári. Þar sem ekki tókst að veida allan makrillkvóta síðasta fiskveiði-árs færuðust þær aflaheimildir yfir á yfirstandandi ár. Að meðtöldum yfirfærslum og uppboðspottum sjávarútvegsráðuneytisins til handa smærri skipum er heildarmagn sem leyfilegt er að veida á yfirstandandi fiskveiðiári um 167 þúsund tonn. Sem stendur hefur um 150 þúsund tonn verið landað og því líklegast að takast muni að veida kvóta þessa árs að fullu.

Hins vegar hefur makrillinn haldið sig á öðrum slóðum en vanalega. Þegar tegundin gerði fyrst vart við sig fyrir tíu árum voru veiðar stundaðar af kappi suður af landinu vel fram í júlí og torfurnar loks eltar vestur og austur með landinu eftir því sem leið á vertíðina. Í ágústlok og september þurfti svo gjarnan að sækja fiskinn í Síldarsmuguna aust-

Furðar sig á niðurstöðum Kastljóss

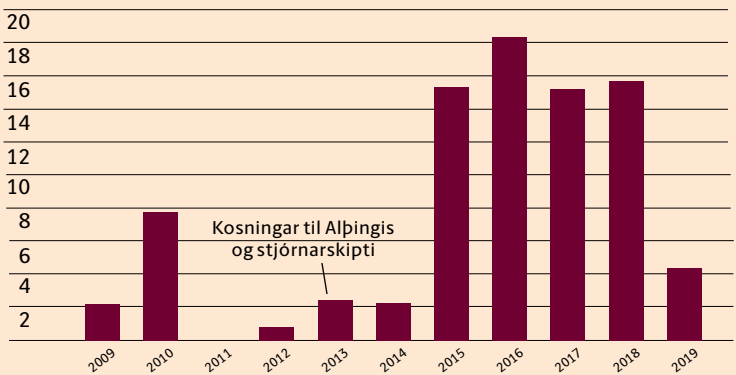
Mikið hefur verið fjallað um vinnuskjal Verðlagsstofu skiptaverðs vegna útflutnings á karfa á undanförunum vikum, en skjalið var grundvöllur umfjöllunar Ríkisútvarpsins árið 2012. Þrátt fyrir að Samherji hafi verið aðalumsjöllunarefni fjölmiðla í tengslum við það var útflutningur Vinnslustöðvarinnar á karfa einnig nefndur í téðu skjali í tengslum við undirverðlagningu á erlendum mörkuðum, en einn Kastljósspáttur fjallaði um Vinnslustöðina:

„Eftir umfjöllun Kastljóssins voru bæði stjórn og stjórnendur Vinnslustöðvarinnar kærð til sérstaks saksóknara vegna gruns um ýmis brot, meðal annars undanskot á gjaldeyri með því að undirverðleggja fisk erlendis. Það hefði leitt til þess að sjómenn fengju lægri tekjur og ríkissjóður minni tekjur. Af þessu var svo ályktað að arður af auðlindinni væri fluttur úr landi í stórum stíl vegna þess að íslensk útgerðar-fyrirtæki ættu í viðskiptum við eigin dótturfélög erlendis. Málinu var vísað frá hjá saksóknara þar sem ekkert sakarefni fannst. Svo kemur þetta merkilega skjal frá Verðlagsstofu skipta-

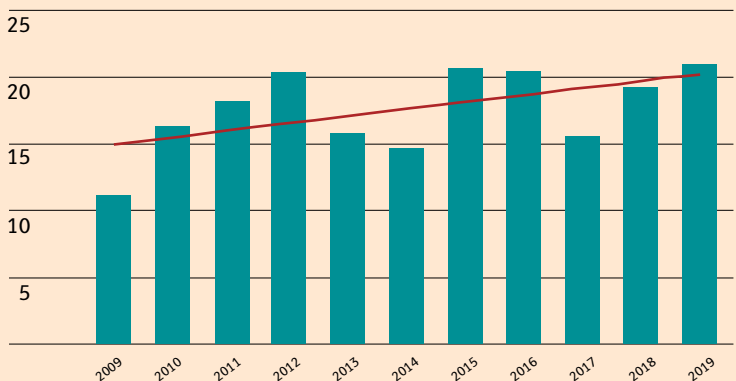
verðs í leitirnar fyrir skömmu. Þar kemur fram að söluverð Vinnslustöðvarinnar var miklu hærra en meðalverðið á innlendum mörkuðum héraendis og hærra en verð á uppboðsmörkuðum erlendis.

Skjal Verðlagsstofu er meingallað og óhæft til samanburðar og ályktana eins og gert var í Kastljósspáttunum. En með þeim fyrirvara þá kemur þar fram í skjalinu að á árinu 2008 var meðalverð á uppboðsmörkuðum í Þýskalandi tæplega 226 krónur, en okkar söluverð liggur á bilinu 230 til 290 krónur, mismunandi eftir bátum. Þetta er Kastljósið með fyrir framan sig og sakar okkur svo um undirverðlagningu. Ég er ekki hissa á að Helgi Seljan hafi ekki geymt skjalið í gagnageymslu RÚV, ef hún er þá til, og ekki viljað að það kæmi fram í dagsljósið. Það sýnir nefnilega að allt sem hann sagði um Vinnslustöðina í Kastljósspáttinum voru ósannindi. Eina sem við biðjum um er leiðrétting og afsökunarbeiðni en auðvitað dettur RÚV ekki í hug að éta vitleysuna ofan í sig og biðjast velvirðingar á ósannindum sínum í okkar garð. Þeir standa enn við umfjöllun sína í Kastljósspáttinum fræga.“

Fjárfestingar VSV í varanlegum rekstrarfjármunum milljónir evra

EBITDA VSV 2009-2019 milljónir evra

ur af landinu. Í ár var veiðin suður af landinu hins vegar dýpur og allur flotinn var mættur í Síldarsmuguna í lok júlí og þar hefur nánast allur aflí veidst á vertíðinni í ár.

„Það hefur verið erfið vertíð vegna þess að við höfum þurft að sækja fiskinn langt. Fiskurinn er að fitna, laus í sér og viðkvæmur í vinnslu og ekki sérlega góður matfiskur í því ástandi. Því miður er makrillinn í sumari ekki af sömu gæðum og undanfarin ár. Það er erfitt að tryggja gæði aflans þegar náttúrulegt ástand hans er ekki gott og svo bætist við að það þarf að sigla með hann svona langt til hafnar,“ segir Binni.

„Göngumynstur makrilsins hefur óneitanlega breyst mikið. Þetta hefur áhrif á okkur. Það er dýrara að sækja fiskinn svona langt. Þegar makrillinn kemur inn í lögsöguna hér er hann mjög magur. Svo fitnar hann hratt í júlí og ágúst. Það er ekki fyrr en undir lok ágúst og í september þegar fiskurinn fer að grennast aftur og fitan rennur inn í holdið sem hægt er að selja fiskinn á hæsta verði. Með þessum löngu siglingum

með aflann til hafnar verður afleiðingin sú að minni hluti makrilsins er seldur á hæsta verðinu og til máneldis en áður. Þetta er því snúin staða í augnablikinu. Við höfum verið að veida mest af þessum fiski rétt við landhelgislinu Færeyja í suðri og Norðmanna í austri. Þaðan er tveggja sólarhringa sigling til Vestmannaeyja. Þetta er áhyggjuefni.“

En þegar einar dyr lokast þá opnast aðrar. „Það eru þó jákvæð áhrif fyrir Vestmannaeyjabæ að einu leyti. Bærinn er fullur af pysjum þannig að það er greinilega nóg af æti í sjónum. Það var lituð af makríl í fyrri við Eyjar og ennþá minna í ár og við sjáum að pysjurnar koma aftur í bæinn og eru núna feitari og pattaralegri en í langan tíma. Því gæti sú kenning verið rétt að makrillinn komi hér eins og engisprettufaraldur og tæmi sjóinn af æti.“

Einhverjir hafa sagt að kannski sjáum við árgang af humri verða til hér suður af landinu þar sem makrillinn stoppaði svo stutt við þetta árið. Auðvitað verða vísindamennirnir að svara því hvort eitthvað sé til í þessum hugleiðingum, en marg-

Það var lituð af makríl í fyrri við Eyjar og ennþá minna í ár og við sjáum að pysjurnar koma aftur í bæinn og eru núna feitari og pattaralegri en í langan tíma. Því gæti sú kenning verið rétt að makrillinn komi hér eins og engisprettufaraldur og tæmi sjóinn af æti.

ir hafa sagt að makrillinn éti lifur humarsins á hrygningartímanum.“

Þörf á loðnurannsókn

Loðnubrestur varð annað árið í röð fyrr á þessu ári. „Það er erfitt að spá í loðnuna þar sem það hafa ekki verið gerðar neinar grunnrannsóknir á stofninum síðan 1927, þegar Bjarni Sæmundsson var uppi. Mér finnst skrítið að loðnurannsókn hafi ekki verið sinnt sem skyldi á síðastliðnum áratugum. Ég veit ekki hver skýringin er. En við vitum til dæmis lítið um breytingar á hrygningu hennar við Ísland, það eru engar haldbærar kenningar heldur bara getgátur og sögusagnir. Ef þessum rannsóknum yrði sinnt betur þá myndum við kannski hafa meiri skilning á þessum göngum loðnu og loðnubresti sem hefur verið síðastliðin tvö ár. En sem betur fer sjáum við breytingu í rétta átt núna í kjölfar aukinnar samvinnu útgerða, Hafró og stjórnvalda,“ segir Binni.

„Það verður spennandi að sjá loðnumælinguna núna í haust. En miðað við mælinguna á síðasta ári ætti kvótinn fyrir komandi vertíð að geta verið allt að 400 til 500 þúsund tonn. Það skiptir miklu máli fyrir þjóðarbúið en líka fyrir markaðina erlendis sem eru algjörlega tóm. Sæmileg loðnuvertíð er 20 til 30 milljarðar fyrir þjóðarbúið, þetta er sambærileg að umfangi og makrillvertíðin.“

Mikil kreppa að skella á

COVID-19 heimsfaraldurinn hefur haft áhrif á sjávarútveginn líkt og flestar aðrar atvinnugreinar. Útflutningur á frystum fiski hefur aukist mikið á kostnað ferskvöru. Eftirspurn veitingahúsa hefur minnkað þar sem þeim var víða lokað. „Það verða breytingar á neyslumynstri, en áfram verða jafnmargir munnar að metta í heiminum. Það sem er hins vegar áhyggjuefni er að hagkerfi heimsins er að dragast saman. Meiriháttar kreppa er að skella á um allan heim, það er ekki bara á Íslandi. Við höfum verið að selja töluvert af svokölluðu masago til sushistaða í Bandaríkjunum, sem er afurð unnin úr loðnuhrognum. Það hefur hreinlega ekki verið spurt um það á síðustu mánuðum, enda var nánast öllum sushi-sushistöðum á vestur- og austurströnd Bandaríkjanna lokað. Þetta er aðeins farið að hjarna við núna enda virðist vera sem við þurfum að læra að lifa með þessari veiru, því erfitt virðist að útrýma henni endanlega.“

Auðvitað endar með því að aðferðir verða fundnar til að takast á við þessa farsótt, sama hvort það verður með bóluefni eða öðrum aðferðum. Manni virðist sem fólk sé ekki að veikjast jafn illa núna og síðasta vor, svo að vonandi er þetta í rénun. Það er sennilega vegna þess að heilbrigðiskerfin eru að læra að bregðast við þessu og takast á við þetta. Ég get ekki sagt hvort veiran sé að veikjast eða ekki, en þetta er vonandi að síast í gegn. Hins vegar óttast ég að veitingahús verði síður vinsæl til skemmri tíma, þess vegna gætum við þurft að breyta okkar vörufurðum. Við sjáum það hjá sölu fyrirtækis okkar í Japan að „take away“ er orðið miklu stærra en það var og eftirspurn viðskiptavina breytist samkvæmt því,“ segir Binni að endingu.

Snaps hefur ekki farið varhluta af COVID-19. FRÉTTABLAÐIÐ/STEFÁN

Hagnaður hjá Snaps jókst í 17 milljónir króna

Hagnaður Snaps jókst í 17,2 milljónir króna árið 2019. Árið áður tapaði veitingastaðurinn 344 þúsund krónum. Fram hefur komið í fjölmöldum að það ár hafi afkoman litast talsvert af því að ábyrgð á leigu hjá Cafe Paris hafi verið gjaldfærð hjá Snaps fyrir 28 milljónir króna. Velta Snaps dróst saman um átta prósent á milli ára og nam 558 milljónum króna árið 2019. Launakostnaður nam 54 prósentum af tekjum en var 46 prósent árið áður. Laun og launatengd gjöld jukust um sjö prósent á milli ára og námu 300 milljónum. Starfsmannafjöldi var óbreyttur á milli ára og var 60, samkvæmt ársreikningi 2019.

54%

var launakostnaður sem hlutfall af tekjum Snaps árið 2019. Hlutfallið fór vaxandi en það var 46 prósent árið áður. Starfsmannafjöldi var óbreyttur en launakostnaður jókst um sjö prósent.

Arðsemi eiginfjár var 30 prósent á árinu 2019. Eigið fé var 66,1 milljón við lok árs og eiginfjárlutfallið var 42 prósent.

Snaps er í eigu félags á vegum hjónanna Birgis Þórs Bielvedt og Eyglóar Bjarkar Kjartansdóttur.

Fram kemur í ársreikningnum að velta veitingastadarsins hafi dregist saman um 35 prósent á fyrstu sjö mánuðum ársins 2020 vegna tímabundinnar lokunar á veitingastöðum, samkomutakmarkana og tveggja metra reglunnar. Stjórnendur hafi brugðist við þessum aðstæðum meðal annars með því að nýta sér úrræði stjórnvalda, eins og hægt sé og með hlíðsjón af þeim, ágætri stöðu félagsins í árslok 2019 og hagræðingaraðgerðum telja stjórn og stjórnendur að félagið muni verða rekstrarhæft um fyrirsjáanlega framtíð, segir í ársreikningi. – hvj

Sjálfbærnivottun bygginga getur aukið verðmæti þeirra

Rekstrarkostnaður bygginga sem hlotið hafa sjálfbærnivottun er lægri. Eftirspurn eftir slíku húsnæði getur jafnframt aukið verðmæti þess, að því er kemur fram í nýrri rannsókn. Fyrirtæki á Norðurlöndum og Bretlandi setja sér nú mörg reglur um að nota einungis húsnæði sem hlotið hefur sjálfbærnivottun.

Þórður Gunnarsson
thg@frettabladid.is

Rekstrarkostnaður sjálfbærra bygginga er allt að 10 prósentum lægri á ársgrundvelli og meirihluti fjárfesta telur verðmæti slíkra bygginga vera á bilinu 3 til 10 prósentum hærra, að því er fram kemur í alþjóðlegri könnun sem verkfræðistofan Mannvit átti aðild að. Lægri rekstrarkostnaður birtist meðal annars í skilvirkari orkunotkun og auknið verðmæti fasteignanna stafar meðal annars af meiri eftirspurn leigutaka eftir sjálfbærnivottuðu húsnæði.

Rannsóknin sem um ræðir var samstarfsverkefni Mannvits og dönsku verkfræðistofunnar Rambøll. Könnunin var send út til aðila á byggingarmarkaði á Norðurlöndunum og í Bretlandi. „Við fengum svör frá 18 lykilaðilum í byggingariðnaðinum á Íslandi í þessari könnun, sem er ágætt hlutfall miðað við þann fjölda sem er á markaðnum í raun og veru. Á tæpu ári sem er liðið síðan við gerðum könnunina hefur viðhorfið hins vegar breyst hratt,“ segir Sandra Rán Ásgrímsdóttir, sjálfbærniverkfræðingur hjá Mannviti.

„Þegar ég byrjaði að ræða þessi mál við viðskiptavinum árin 2016 og 2017 var bara skellt á mig. Að flestra mati áttu sjónarmið um sjálfbærni bygginga ekki við á Íslandi og var þar gjarnan vísað í hversu ódýrt og hreint rafmagn er á Íslandi. Hins vegar er fleira undir en orkunotkun, til að mynda hvernig farið er með úrgang, bæði við framkvæmdir og síðan við rekstur byggingar, orkunotkun, viðbyggingu, efnisval, til dæmis hversu mikið kolefni er bundið í byggingarefnum og svo framvegis. Svo koma þarna líka inn sjónarmið um vistgæði, innivist og vellíðan þeirra sem nota bygginguna,“ segir Sandra.

„Fyrst og fremst nýttast vottunarkerfin sem gæðakerfi fyrir byggingariðnaðinn. Erlendis erum við að sjá að verðmæti sjálfbærnivottaðra bygginga er meira en annarra, einfaldlega vegna þess að mörg fyrirtæki gera þá kröfu að húsnæði sem er notað undir starfsemi þeirra sé sjálfbærnivottað.“

Sjálfbærnivottun fyrir nýjar byggingar felur í sér ákveðinn kostnað í upphafi, en Sandra segir að stofnkostnaður bygginga geti verið um einu til þremur prósentum hærri að meðaltali ef gæta á fyllstu sjálfbærnisjónarmiða, samkvæmt erlendum rannsóknum. Hún bendir

Smáralindin fékk nýlega sjálfbærnivottun, en Reginn er eigandi fasteignarinnar. FRÉTTABLAÐIÐ/ERNIR

Ég myndi segja að við séum svona fimm til tíu árum á eftir Norðurlöndunum í þessum efnum.

Sandra Rán Ásgrímsdóttir

hins vegar á að meira virði fasteigna, hærri leigutekjur og lægri rekstrarkostnaður bæti það upp á skömmum tíma.

Rannsóknin leiddi í ljós að sjálfbærni er að verða hið nýja viðmið í byggingariðnaðinum hjá nágrannaþjóðum okkar, þar sem rúmlega 57% aðspurðra töldu að meira en helmingur framtíðarverkefna yrðu tengd sjálfbærni. Sandra segir að Ísland sé aðeins á eftir öðrum Norðurlöndum og Bretlandi í þessum efnum: „Í öðrum löndum sjáum við að eftirspurn sjálfbærnivottaðs húsnæðis er einfaldlega að stuðla að hærri leiguverði. Það hefur síðan sýnt sig að slíkt skilar sér í meira verðmæti fasteignanna. Ég myndi segja að við séum svona fimm til tíu árum á eftir Norðurlöndunum í þessum efnum. Kosturinn er hins vegar sá að við getum hreyft okkur miklu hraðar. Orkan er til að mynda þegar hrein hér á Íslandi.“

Séu svör þátttakenda í könnuninni á Íslandi og í öðrum löndum borin saman, sést að afstaðan hér á

Eftirspurn grænna skuldabréfa eykst

Fyrst tók að kræla á grænum skuldabréfum árið 2008 þegar Alþjóðabankinn gaf út skuldabréfaflokk að jafnvirði 1,3 milljarða dollara. Afrakstur útboðsins var svo nýttur í verkefni sem sögð voru umhverfis- og samfélagslega ábyrg. Síðan þá hefur þessi sami skuldabréfaflokkur vaxið mjög og stendur nú í 12,6 milljörðum dollara, en að sögn Alþjóðabankans hefur ávallt verið umframeftirspurn eftir við hverja útgáfu. Meðal þeirra sem fjárfest hafa í grænum skuldabréfum Alþjóða-

bankans eru lifeyrissjóðir og eignastýringafyrirtæki.

Í kjölfar samþykktar Parísarsáttmálans árið 2015 kom síðan aukinn kraftur í útgáfu grænna skuldabréfa, einkum og sér í lagi í Evrópu. Samkvæmt skýrslu frá sænska bankanum SEB var heildarvirði útstandandi grænna skuldabréfa yfir 800 milljarðar dollara undir lok síðasta árs. Spáði bankinn því að þess væri ekki lengi að biða að heildarvirði grænna skuldabréfa á heimsvísu myndi skriða yfir 1.000 milljarða dollara markid.

landi sker sig úr. Íslenskir svarendur svörðu þannig miklu frekar að hærri fjárfestingakostnaður, skortur á pólitískri hvatningu og skortur á eftirspurn sjálfbærra fasteigna, kæmi í veg fyrir að sjálfbærnimál væru tekin til gagnerrar hugleiðingar við hönnun, framkvæmd og rekstur fasteigna.

Sandra nefnir að sjálfbærnivottun bygginga hafi þau áhrif gagnvart eigendum þeirra að hægt er að gefa út græn skuldabréf með veði í byggingunum. Sifell fleiri fjárfestingasjóðir hafa sett sér markmið um ákveðið hlutfall grænna fjárfestinga í sínum eignasöfnum og því eru þessi svokölluðu grænu skuldabréf að seljast á betri kjörum fyrir lántakendur, vegna aukinnar eftir-

spurnar í slíka fjármálagjöfninga.

„Reykjavíkurborg er að vinna í því að votta allar sínar byggingar í samræmi við sína umhverfisstefnu og sama má segja um framkvæmdasýsluna. Smáralindin var einnig vottuð nýlega, en það gerir eiganda fasteignarinnar kleift að gefa út grænt skuldabréf á móti henni. Fjárfestar eru stöðugt að horfa til þess að hafa sín eignasöfn með grænni vottun af einhverju tagi, meðal annars vegna þess að þær eru öruggari fjárfestingar til frambúðar. Oliuvinnsla er þannig miklu áhættusamari fjárfesting en orkuvinnsla úr endurnýjanlegum orkugjöfum, meðal annars með tilliti til slysatíðni og loftslagsbreytinga,“ segir Sandra.

Arnarlax tapaði 450 milljónum króna á öðrum ársfjórðungi

Arnarlax, stærsta laxeldi landsins, tapaði 30 milljónum norskra króna, jafnvirði um 449 milljóna króna, á öðrum fjórðungi, fyrir skatta og fjármagnsliði (EBIT). Til samanburðar hagnaðist laxeldið um 26 milljónir norskar, á sama mælikvarða á sama tíma fyrir ári. Þetta kemur fram í uppgjöri norska laxeldisins SalMar sem á meirihluta í Arnarlaxi.

Á fyrri helmingi ársins tapaði Arnarlax níu milljónum norskra króna, jafnvirði 135 milljóna

króna, samanborið við 51 milljónar norskra króna hagnað, jafnvirði 766 milljóna króna, á sama tíma fyrir ári.

Kjartan Ólafsson, stjórnarformaður Arnarlax, segir að afkoman á fyrri hluta ársins litist af miklum kostnaði sem rekja megi til affalla á seðum sem sleppt var árið 2018, en talsverð afföll urðu í byrjun árs af völdum vetrarsára. Jafnframt hafi vinnslan legið niðri í júní á meðan unnið var að aukinni afkastagetu á Bildudal.

Kjartan Ólafsson, stjórnarformaður Arnarlax. FRÉTTABLAÐIÐ/STEFÁN

„Við bindum miklar vonir við uppskeru sem hefst á næstu vikum,“ segir hann en þeim seðum var sleppt í fyrra.

Fram kemur í uppgjörinu að 90 prósent af söluinni í apríl og maí hafi verið þegar verð á eldislaxi var lágt. „Söluverð afurða var heldur lágt en ástandið á helstu mörkuðum er viðkvæmt og dreifileiðir mun snúnari en áður var. COVID-19 hefur gert það að verkum að flugsamgöngur eru skertar og stopular,“ segir Kjartan.

Hann segir að heimsfaraldurinn hafi sömuleiðis áhrif á sölu á eldislaxi, því hótél og veitingahús víða um heim „eru í öldudal eins og þekkt er þessi misserin“.

Kjartan segir að eftirspurn eftir eldislaxi sé mikil í smásölu. „Hágæðamatvæli eins og ferskur lax aðlagast aðstæðum og finna sér smám saman nýjar leiðir að neytandanum. Þessi misserin einbeitem við okkur að því að ná betur utan um rekstur og kostnað,“ segir hann. – hvj

LEIÐTOGAR Í EIGIN LÍFI

Örnámskeið fyrir 14-17 ára í samstarfi við Dale Carnegie

FYRIR UNGMENNI SEM Hafa GREINST MEÐ KRABBAMEIN OG ÞAU SEM ERU AÐSTANDENDUR

Í samstarfi við Dale Carnegie bjóðum við 14-17 ára ungmenni sem greinst hafa með krabbamein, eða eru aðstandendur, velkomin á tveggja skipta námskeið í Ljósinu.

Á námskeiðinu setjum við raunhæf markmið fyrir veturinn og mótum framtíðina á okkar eigin forsendum. Við skoðum styrkleikana okkar og finnum eldmóðinn sem þarf til að ná sem mestum árangri. Við þjálfumst í að líta á áskoranir sem tækifæri til þess að efla okkur og ná lengra.

Námskeiðið er þátttakendum að kostnaðarlausu og fer fram í húsnæði Ljóssins að Langholtsvegi 43, 1. og 8. október milli 19:30-21:30.

Skráning fer fram í móttöku Ljóssins í síma 561-3770

Eitt stærsta tæknigróðurhús í heimi

Hárækt rekur eitt af fimm stærstu lóðréttu gróðurhúsum í heimi sem er í fjöldaframleiðslu. Novator fjárfesti nýverið í fyrirtækinu. Tæknin fór á flug fyrir tíu árum. Verkefnið er að fá neytendur til að gera kröfur um fjölbreytilegt grænmeti sem stenst gæðakröfur.

Helgi Vífill
Júliusson
helgivi@frettabladid.is

Við Íslendingar eigum eftir að hlæja að því þegar fram líða stundir og rifjað verður upp hve mikið af lofti og vatni – sum sé grænmeti og ávöxtum – var flutt frá Afríku til Íslands. Hér er nóg af hreinu vatni og umhverfisvænni orku sem er hráefnið sem við þurfum. Þetta segir Andri Björn Gunnarsson, framkvæmdastjóri fyrirtækisins Háræktar sem stundar svokallaðan lóðréttan landbúnað og framleiðir afurðir undir vörumerkinu Vaxa.

Hann varpar fram spurningunni: „Hvers vegna erum við að flytja tómata inn frá Hollandi? Hvers vegna flytjum við ekki tómata út til Hollands?“

Andri Björn segir að ræktunin, sem Novator fjárfesti nýverið í, sé ein af fimm stærstu sinnar tegundar í heiminum. Tæknin sé það ný af nálinni að flest slík gróðurhús séu rannsóknarsetur en ekki gerð til þess að framleiða og selja matvæli í stórum stíl. Að hans mati var tæknin nóg langt komin til þess að hefja starfsemi hérlendis og þróa áfram.

„Við ræktum fyrsta flokks grænmeti innandyrna og án allra varnarrefna. Stóri munurinn á okkur og hefðbundinni ræktun, hvort sem um er að ræða gróðurhús eða úti á akri, er að allt sem við kemur ferlinu er undir okkar stjórn. Við nýtum ekki sólarljós og rýmið er fullkomlega hitastýrt. Þess vegna getum við stýrt framboðinu og boðið upp á afburðagæði og hillu-líf allan ársins hring,“ segir hann.

Andri Björn segir að hefðbundinn landbúnaður hafi alla tíð stýrst af ytri þáttum. „Ef það er vont veður á Suður-Ítalíu dregur það til dæmis úr framboði á rúkola og verðið hækkar. Ég lít á lóðréttan landbúnað eins og þegar bílaframleiðendur skiptu úr bensínbilum í rafbíla. Þetta er stórt skref fram á við.“

Lóðréttur landbúnaður sleit barnskónum í Asíu fyrir 30 árum en þróunin fór ekki á flug fyrr en fyrir tíu árum síðan þegar Bandaríkjamenn urðu áhugasamir og vísisjóðir lögðu verulegt fjármagn í þróunina. Segja má að Evrópa hafi ekki áttað sig á tækifærinu sem felst í lóðréttum landbúnaði fyrr en COVID-19 reid yfir því þá fóru fyrirtæki að huga að því hvernig bregðast mætti við því ef landmæri lokast og aðföng berast ekki á milli landa,“ segir hann.

Hver er munurinn á ræktun Vaxa og hefðbundnu gróðurhúsi?

„Kosturinn við okkar ræktun umfram gróðurhús er að gæði framleiðslunnar og tíminn sem ræktunin tekur sveiflast ekki. Í gróðurhúsum sveiflast þessir þættir. Á sumrin gæti ræktun tekið 40 daga en 55 daga yfir veturinn.“

Við notum til dæmis ekki sólarljós. Í hefðbundnum gróðurhúsum er sólin nýtt samhliða hefðbundnum gróðurljósum sem oft og tíðum eru ekki eins orkusparandi og LED-perurnar sem við notum. Yfir vetrarmánuðina þarf að hafa mikið kveikt á gróðurljósum.

Að sama skapi nota hefðbundin gróðurhús heitt vatn sem við gerum ekki. Þau stýra hvorki hita né rakastigi af nákvæmni heldur eru gluggar einfaldlega opnaðir eða lokað eftir þörfum. Skordýr geta komist í gegnum opna glugga þótt það sé ekki mikið vandamál á Íslandi.

Framleiðendur fræja hafa varið miklum tíma í að þróa plöntur

„Stóri munurinn á okkur og hefðbundinni ræktun, hvort sem um er að ræða gróðurhús eða úti á akri, er að allt sem við kemur ferlinu er undir okkar stjórn,“ segir Andri Björn Gunnarsson, stofnandi og framkvæmdastjóri Háræktar sem selur grænmeti undir merkjum Vaxa. FRÉTTABLAÐID/VALLI

Keyptu út Matafjölskylduna

Fjölskyldan sem á Mata, heildverslun með grænmeti og ávexti, fjárfesti í Hárækt þegar fyrirtækið var að stíga sín fyrstu skref. Á árinu seldi hún helming hlut sinn til bræðranna og fjárfestanna Henriks og Sveins Biering og Andra Guðmundssonar, framkvæmdastjóra hjá Fossum mörkuðum.

Á árinu fjárfesti Novator, fjárfestingafélag Björgólfs Thors Björgólfssonar, sömuleiðis í Hárækt. Andri Björn segir að Novator eigi minnihluta í félaginu en hluturinn sé engu að síður umtalsverður. Novator tilnefni einn mann í stjórn en tveir komi úr röðum annarra hluthafa.

„Fjárfestar hafa sýnt okkur áhuga frá upphafi. Að fá öfluga fjárfesta til liðs við okkur er mikil viðurkenning fyrir okkur og þennan atvinnuveg. Það er gaman að vera eitt af leiðandi fyrirtækjum á þessu sviði,“ segir Andri Björn.

sem eru ekki viðkvæmar fyrir sjúkdómum eða skordýrum. Með lóðréttu ræktun er það vandamál ekki til staðar og því geta framleiðendur fræja varið kröftum sínum í að leggja áherslu á bragð eða aðra eiginleika.“

Hvað bjóðið þið upp á margar tegundir af grænmeti?

„Við höfum ræktað yfir 100 tegundir frá upphafi. Nú erum við með yfir 20 tegundir í framleiðslu: salót, rúkola, kryddjurtir og sprettur.“

Hvernig hefur gengið? Hvenær hóf Vaxa starfsemi?

„Við byrjuðum að rækta í lok árs 2018 og fyrsta uppskeran var í byrjun árs 2019. Fyrst um sinn var afkastagetan lítil, svo unnum við okkur upp í helming afköst og þessa dagana erum við komast í full afköst en við erum alltaf að stilla af ræktunina.“

Áður en COVID-19 skall á seldum við hlutfallslega mikið til veitingaerans samborið við matvöruverslanir. Við brugðumst við breyttu neyslumynstri með því að selja í meira mæli í matvöruverslanir og bjóða upp á nýjar tegundir. Það var skemmtilegt að verða vitni að því hve sveigjanlegur reksturinn er. Tekin var ákvörðun um að gróðursetja nýjar tegundir og þremur vikum seinna voru þær fánlegar í verslunum.

Þessi sveigjanleiki gerir það að verkum að við getum boðið upp á ólíkar vörur eftir því hvernig framboðið er á markaðnum hverju sinni.

Það hefur gengið á ýmsu. Þegar verið er að koma á fót nýsköpunarfyrirtæki fer allt úrskaiðis sem getur farið úrskaiðis, og yfirleitt allt á sama tíma. Um er að ræða nýja tækni og ég gat því ekki skoðað sambærileg gróðurhús áður en við reistum okkar.

Auk þess er ég viðskiptafræðingur en ekki garðyrkjufraeðingur og hef í gegnum tíðina drepit ógrynni af pottaplöntum. Til þess að koma mér af stað þurfti að læra margt, en í dag starfa tveir sérfræðingar í ræktun hjá fyrirtækinu. Auk þess fáum við reglulega til okkar háskólanema í starfsþjálfun frá virtum landbúnaðarháskóla í Hollandi.

Í ljósi þess að flest lóðréttu gróðurhúsin í heiminum eru rannsóknarstofur en ekki gróðurhús í fjöldaframleiðslu kom stundum á daginn að það sem gekk upp fráðilega gekk ekki vel í fjöldaframleiðslu. Það hefur því þurft að bregðast við ýmsum áskorunum í ferlinu. En það er hluti af því að taka þátt í nýsköpun.“

Þegar reksturinn er kominn í fulla afkastagetu, hvað gerist þá?

„Verkefnið verður að halda áfram að besta ræktunina. Við horfum á reksturinn hér sem rannsóknarstofu. Þetta snýst mikið um ferla. Ef við byggjum fleiri gróðurhús er hugmyndin að hér verði þróunarvinnan. Ísland er nefnilega góður markaður í það. Íslendingar eru nýjungagjarnir og boðleiðir eru stuttar.“

Munum þurfa tvær til tíu plánetur til að fæða alla

Andri Björn segir að á næstu 30 árum sé útlit fyrir að jarðarbúum muni fjölga um rúmlega tvo milljarða manna, í tíu milljarða. „Það ferð aðeins eftir hvað er miðað við, en ef við höldum áfram á sömu braut þurfum við tvær til tíu plánetur til að fæða alla íbúa jarðar. Við þurfum að breyta framleiðsluáferðum og nýta nýja tækni til að geta ráðið við viðfangsefnið.“

Í lóðréttum landbúnaði er ræktað í hillum. Þess vegna

getum við ræktað á mun fleiri fermetrum en gólfplöturinn segir til um. Við getum því búið til margfalt fleiri kíló af mat á minna landsvæði og þurfum ekki að höggva skóg til að hægt sé að nýta landið til ræktunar. Talað er um að nú þegar sé verið að nýta um 70-80 prósent af ræktanlegu landi. Stór hluti af því er sunnan Sahara í Afríku og þar sem ræktun er erfið og því er ræktunin einkum kornafurðir,“ segir hann.

Það er mikill misskilningur að rafmagn sé ódýrt á Íslandi. Það er hægt að fá hagstæða umhverfisvæna orku á mörgum stöðum í heiminum.

um framtíðina. Tækninni mun fleygja fram og við það lækkar framleiðslukostnaður.“

Þurfið þið mikið rafmagn? Er það stór kostnaðarliður?

„Hlutfallslega þurfum við ekki mikið rafmagn enda framleiðum við mikinn mat á hvern fermetra og það eru engar sveiflur í orkunotkun yfir árið eins og í hefðbundinni ræktun. Ekki er um að ræða stóran kostnaðarlið, er undir 20 prósentum af okkar kostnaði.“

Það er mikill misskilningur að rafmagn sé ódýrt á Íslandi. Það er hægt að fá hagstæða umhverfisvæna orku á mörgum stöðum í heiminum.

Rekstrarskilyrði eru almennt erfið á Íslandi. Hérlendis er launakostnaður, sem er okkar stærsti útgjaldaliður, há. Húsakostur er sömuleiðis dýr. Við gætum fengið mun ódýrara húsnæði annars staðar á Norðurlöndunum. Aðstæður á Norðurlöndum eru því að mörgu leyti hagstæðari til að reka hátækni-gróðurhús. Það þarf að leita leiða til að bæta rekstrarumhverfið.“

Hvenær reiknaruð með að reksturinn verði kominn út á sléttu?

„Við erum nálægt því nú þegar. Um þessar mundir er lögð áhersla á rannsóknir og þróun sem dregur úr arðsemi til skemmri tíma en einingin hefur alla burði til að verða töluvert arðbær.“

Við Íslendingar ölumst ekki upp í grennd við akur. Hér er takmarkað framboð af árstíðabundnu grænmeti eða ávöxtum, eins og víða í heiminum þar sem veðurfar er blíðara. Það gerir það að verkum að við gerum ekki jafn miklar kröfur um gæði heldur kaupum það sem er í boði hverju sinni. Verkefnið framundan er að fá neytendur til að gera kröfur um fjölbreytilegt grænmeti sem stenst gæðakröfur. Það er skemmtilegt viðfangs en mun taka tíma.“

Er hægt að flytja út grænmeti með arðbærum hætti?

„Það kæmi mér ekki á óvart. Við höfum metnaðarfullar hugmyndir

BETRI HLJÓMUR · FRÁBÆR HÖNNUN

CLUB

NÝ HÁGÆÐA HEYRNARTÓL – JBL CLUB

GLEYMDU ÞÉR Í TÓNLISTINNI MEÐ HEYRNARTÓLUM ÚR NÝJUSTU JBL PRO LÍNUNNI. MÖGNUM HLJÓMGÆÐI EINS OG FAGAÐILAR VILJA HAFA ÞAU OG ÞÆGILEG HÖNNUN SVO ÞÚ GETUR HLUSTAÐ ENDALAUST.

CLUB 700BT 19.995 KR. CLUB 950NC 29.995 KR. CLUB ONE 39.995 KR.

BETRA BORGAR SIG

Opið virka daga 10 – 18 | Laugardaga 11 – 16

RAFLAND

Síðumúla 2-4 | 520 7900 | rafland.is

Skotsilfur

Til Arion banka

Gunnar Örn Erlings-son hefur verið ráðinn til markaðsviðskipta Arion banka þar sem hann mun starfa við skuldabréfamiðlun.

Gunnar Örn kemur frá Kviku banka þar sem hann starfaði í eigin viðskiptum frá 2012. Þar sá hann um stöðutöku og viðskiptavakt með innlend verðbréf. Áður starfaði Gunnar Örn hjá Íslandsbanka, fyrst sem sérfræðingur á afleiðuborði og síðar í fjárfstýringu. Hann hóf störf hjá markaðsviðskiptum Arion banka í gær.

Bjarnargreiði

Benedikt Jóhannes-son, fyrrverandi formaður Viðreisnar, sýnir þrautseigju með því að sækjast eftir því að leiða lista flokksins í komandi kosningum.

Hann féll jú af þingi eftir að hafa verið í einungis átta mánuði sem fjármálaráðgjafi. Í Fréttablaðinu í gær sagði Benedikt að barist yrði fyrir því að Ísland gangi í Evrópusambandið. Rétt eins og það væri ný hugmynd sem vænleg væri til árangurs í kosningum og væri jafnvel aðgöngumiði að farsælu ríkisstjórnarsamstarfi. Sambandið glímur við djúpstæðan vanda í einhverri verstu heims- kreppu í hundruð ár. Það liggur í augum uppi að innganga í sambandið nú væri bjarnargreiði.

Skilja seint

Félagar í Stjórnarskrárfélaginu með **Katrínu Odds-dóttur** í stafni, sýna sitt rétta andlit með mislukkuðum auglýsingum.

Félagsskapurinn stendur nú að mislukkuðu myndbandi þar sem birtist vinstrivaðall um að útgerðir snuði Íslendinga um skattgreiðslur. Betra væri að mergsjúga þær og þá biði okkar glæst framtíð og Eurovision-sigrar. Utgerðin, sem nýtur ekki ríkisstyrkja ólíkt því sem tíðkast víða erlendis, er eina stóra útflutningsgreinin á Íslandi sem stendur í lappinnar í COVID-19. Að veitast að henni með þessum hætti mun draga verulega úr lífsgæðum landsmanna og getunni til að standa undir opinberri þjónustu. Það munu vinir Stjórnarskrárfélagsins seint skilja.

Opna má skemmtigarða á ný í Hong Kong

Hong Kong er að losa hömlur á samkomubanni vegna COVID-19. Ekkert nýtt smit á meðal heimamanna hefur uppgötvast frá því að þriðja bylgja veirunnar hófst í júlí. Á undanförunum vikum hafa söfn og líkamsræktarstöðvar mátt hefja starfsemi á nýjan leik. Á föstudaginn má opna bari, karóki, sundlaugar og skemmtigarða eins og Disneyland. Einungis fjórir mega koma saman í Hong Kong og fólk er skylt að bera grimur. MYND/EP

Lína í sandinn

Birgir Haraldsson sérfræðingur hjá Akta sjóðum

Seðlabankinn sendi skýr skilaboð í síðustu viku um að gengisveiking íslensku krónunnar það sem af er ári væri orðin óhófleg. Fréttatilkynning bankans um að hann myndi hefja reglulega sölu á gjaldeyri í þessari viku bar öll þess merki en eitt af markmiðum aðgerðarinnar er að bæta verðmyndun á gjaldeyrismarkaði. Þá var fundargerð peningastefnufundar fyrir ágúst einnig birt sama dag og reyndist niðurstaðan úr gjaldeyrisumræðum nefndarinnar vera að raungengi krónunnar væri komið undir jafnvægisgildi sitt. Seðlabankastjóri steig síðan fram degi síðar og lýsti því yfir að gengi krónunnar væri einfaldlega orðið mjög lágt og úr takti við grunnþætti íslenska hagkerfisins.

Í ljósi tíðra inngrípa Seðlabankans á gjaldeyrismarkaði á þessu ári – bankinn hefur í dögum talið stigið

þrisvar sinnum oftar inn á markaðinn í samanburði við 2019 og verið mjög virkur síðasta mánuðinn – má líta á aðgerðir hans í síðustu viku sem nokkurs konar útvíkkun á þeirri stefnu sem þegar hafði verið mörkuð. Engu að síður er ljóst að Seðlabankinn hefur nú ákveðið að draga línu í sandinn varðandi eigin þolmörk um frekari veikingu krónunnar. Samstillt og stigmagnandi inngríp í orði og á borði bera vott um það.

Þrjár spurningar vakna af þessu tilefni. Í fyrsta lagi má spyrja hvort gengið sé í raun og veru of lágt. Í öðru lagi hvað sé að valda auknu óþoli Seðlabankans gagnvart frekari gengisveikingu. Í þriðja lagi hver sé líkleg þróun krónunnar næstu ársfjórðunga.

Ein nálgun við mat á misgengi er að bera saman raungengið við langtímaeðaltal og áætla þannig hvort frávik bendi til sterkar eða veikrar krónu. Með slíkri nálgun fæst að raungengið var í ágúst um 3% lægra en meðaltal síðasta aldarfjórðungs en það getur varla talist óhóflega veik króna í núverandi efnahagsástandi. Vissulega eru grunnstöðir hagkerfisins sterkari í dag heldur en oft áður en til samanburðar má nefna að raungengið var að jafnaði 15% til 30% lægra en fyrrnefnt

Seðlabankanum er ekkert til fyrirstöðu við trúverðuga framkvæmd á þessari stefnu þar sem tröllvaxinn gjaldeyrisforði styður kröftuglega við hana.

meðaltalsgildi frá haustinu 2008 til ársloka 2013.

Óþol gagnvart frekari gengisveikingu verður því ekki skrifað á raungengið eitt og sér en þegar það er sett í samhengi við nýlega verðbólguþróun verður heildarmyndin skýrari. Verðbólguáhrifin af veikari krónu hafa þannig reynt þróttmeiri en gert var ráð fyrir og situr verðbólgan nú í 3,2% sem er þó nokkuð yfir 2,5% markmiði Seðlabankans. Verðbólguþróun bankans til loka þessa árs var einnig færð upp um 0,6% prósentustig í ágúst á meðan sögulega lágir vextir eru að valda snörpum hækkunum á húsnaðisverði. Óþol Seðlabankans gagnvart frekari gengisveikingu er því birtingarmynd af áhyggjum hans af verðbólguþróuninni.

Opinska orðræðuinngrip ásamt

kerfisbundnum inngrípum á gjaldeyrismarkaði til að leggja gegn skammtíma- og langtímasveiflum sýna því að krónan er stýritækið sem Seðlabankinn hyggst beita til að kveða niður verðbólguþrýstinginn. Til að þessi stefna sé trúverðug þarf að fylgja henni eftir af krafti og koma í veg fyrir að gengið veikist frekar frá þeim gildum þar sem línan var dregin í sandinn. Ótímabærar vaxtahækkningar gætu annars þurft að líta dagsins ljós ef eftirfylgnin er af hálfum huga og verðbólgan reynist þrálát yfir markmiði. Seðlabankanum er hins vegar ekkert til fyrirstöðu við trúverðuga framkvæmd á þessari stefnu þar sem að tröllvaxinn gjaldeyrisforði bankans styður kröftuglega við hana.

Það bendir því allt til þess að veikingarfasa krónunnar sé að mestu lokið á þessari stundu og þegar litið er til næstu ársfjórðunga eru sviðsmyndirnar auk þess að mestu ósamhverfar og hneigðar til styrkingar. Vandamál hagkerfisins eru vel þekkt á þessari stundu en viðspyrnan gæti orðið öflug og þungri byrði þannig létt af krónunni ef þróun bóluvefnis við COVID-19 kemst yfir marklinuna á komandi ári líkt og væntingar eru um.

Ekki heil brú í brúarlánunum

Konráð Guðjónsson aðstoðarframkvæmdastjóri Viðskiptaráðs

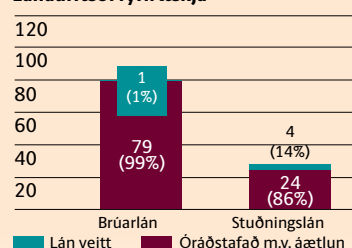
Lítið hefur farið fyrir brúarlánunum sem stjórnvöld kynntu síðastliðið vor. Aðeins hefur verið veitt eitt lán og rúmlega 1% verið lánað út af þeim 80 milljónum króna sem áætlaðir voru

í úrræðið. Ekki er hægt að segja annað en að úrræðið sé agnarsmátt í öllu samhengi hlutanna.

Mögulega er staðan einfaldlega sú að fleiri fyrirtæki ná að koma sér yfir erfiðasta hjallann með öðrum leiðum. Engu að síður eru dæmi um fyrirtæki sem hefðu getað nýtt sér lánin en gátu það ekki, m.a. vegna þröngra skilyrða. Sú skýring er áhugaverð í ljósi þess að stuðningslán, sem eru ekki háð eins ströngum skilyrðum og bera meiri ríkisábyrgð, hafa verið greidd út í mun meira mæli.

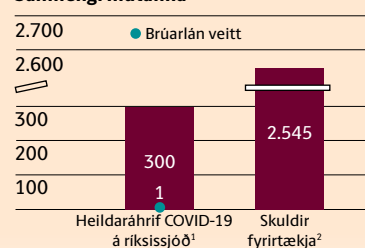
COVID-19 og lánaúrræði milljarðar króna

Lánaúrræði fyrirtækja

1. Breyting á afkomu ríkissjóðs frá fjárlögum 2020 til nýsamþykkrar fjármálastefnu. 2. Samkvæmt Hagvísunum Seðlabankans og spá um landsframleiðslu 2020. Heimild: Hagstofa Íslands, fjármála- og efnahagsráðuneytið, Seðlabanki Íslands

Samhengi hlutanna

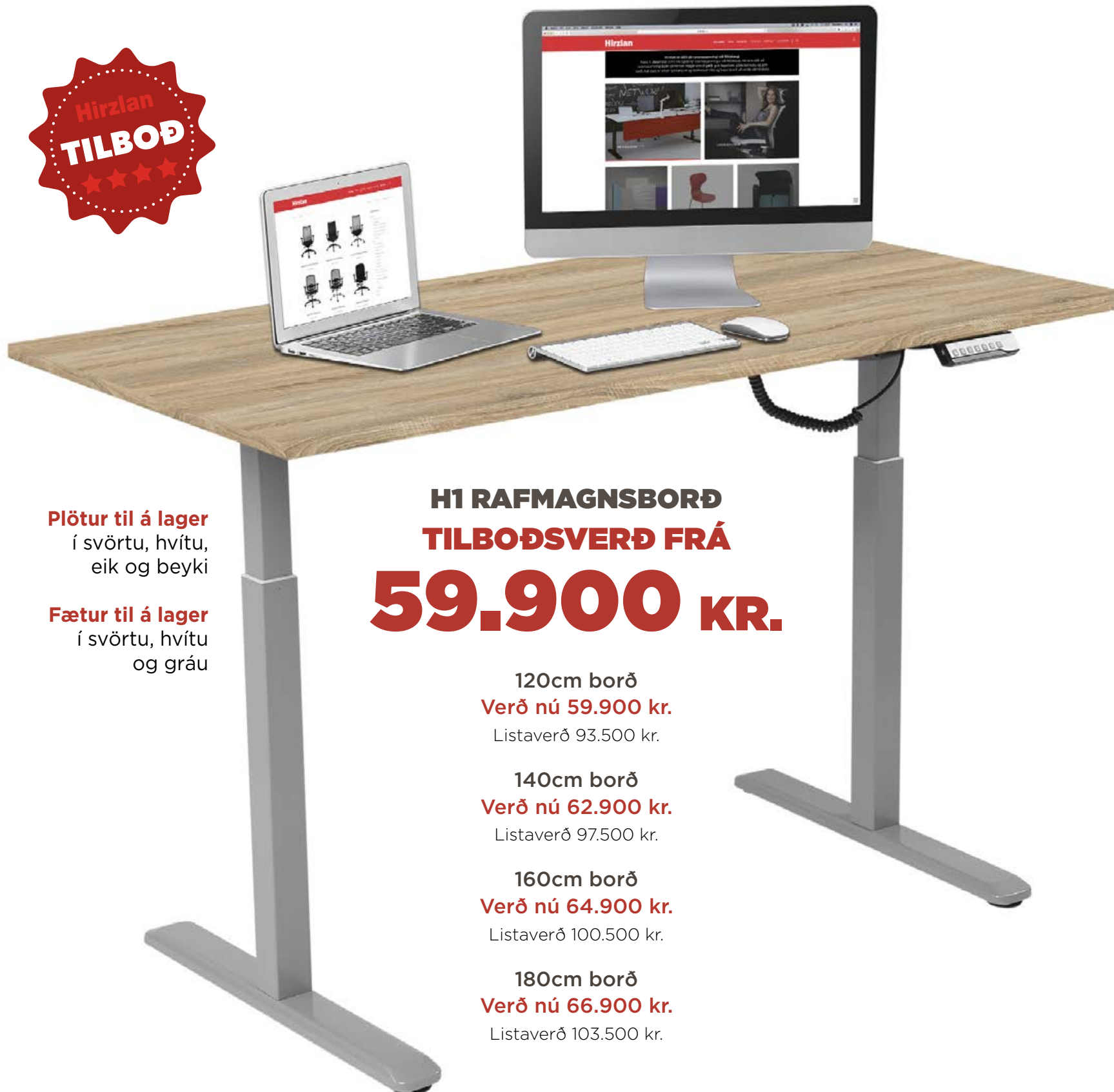

Ekki er hægt að segja annað en að úrræðið sé agnarsmátt í öllu samhengi hlutanna.

Það er viðbúið að sumar aðgerðir stjórnvalda hafi ekki virkað sem skyldi þegar rennt var blint í sjóinn, en það er jafn eðlilegt að lagfæra þær aðgerðir um leið og agnár blasa við. Klukkan tifar hratt þegar atvinnuleysi vex og fjárfesting fer dvínandi.

-35%

AF H1 RAFMAGNSBORDUM

Plötur til á lager
í svörtu, hvítu,
eik og beyki

Fætur til á lager
í svörtu, hvítu
og gráu

H1 RAFMAGNSBORD
TILBOÐSVERÐ FRÁ
59.900 KR.

120cm borð
Verð nú 59.900 kr.
Listaverð 93.500 kr.

140cm borð
Verð nú 62.900 kr.
Listaverð 97.500 kr.

160cm borð
Verð nú 64.900 kr.
Listaverð 100.500 kr.

180cm borð
Verð nú 66.900 kr.
Listaverð 103.500 kr.

RAMMASAMNINGUR VIÐ
RÍKISKAUP

Hirzlan

SKRIFSTOFUHÚSGÖGN

Síðumúla 37. Sími: 564-5040. hirzlan@hirzlan.is.

www.hirzlan.is

Verslun opin mán-fim 09:00-18:00, föstudaga 09:00-17:00, laugardaga 12:00-16:00. Lager opinn mán-fim 13:00-17:00 og föstudaga 13:00-16:00.

SKOÐUN

Þorsteinn Friðrik
Halldórsson

Lítilfengleg sýn á samfélag

Er æskilegt að lífið sé laust við allt mótlæti? Þjóðfélagsumræða um sum lagafrumvörp er nokkuð yfirborðskennd. Rætt er um tæknileg atriði og hin ýmsu hagrænu áhrif sem breytingunum fylgja en minna fer fyrir umræðu um gildin og samfélagssýnina sem búa að baki. Þetta á sérstaklega við hlutdeildarlán félagsmálaráðherra sem hafa nýlega hlotið brautarhengi á Alþingi.

Ekki misskilja mig sem svo að hagrænu áhrifin skipti engu máli. Varasamt er að auðvelda lántöku á sama tíma og vextir eru í sögulegu lágmarki. Það er ekki að ástæðulausu að Seðlabankinn minnti á gömlu 90 prósentu lánin og afleiðingar þeirra í umsógn sinni um frumvarpið. Hlutdeildarlánin munu án efa skapa meiri spennu á húsnæðismarkaði. En í þessum efnun þarf að huga að fleiru.

Séreignarsamfélagið, þar sem millistétt og tekjulægri njóta búsetuöryggis og eignamyndunar, er eftirsóknarvert af ýmsum ástæðum. Ein er sú að slíkt samfélag gerir manneskjunnar kleift að uppfylla hina aldagömlu þrá eftir því að eiga fremur en að leigja. Önnur ástæða er að séreignarsamfélagið elur af sér tvær mikilvægar dyggðir: eljusemi og sparsemi. Það er reisin yfir því að kaupa fasteign eftir að hafa lagt hart að sér í vinnu og neitað sjálfum sér um efnisleg gæði.

Hlutdeildarlán virka þannig að ríkið veitir 20 prósentu lán á hagstæðum kjörum á móti einungis fimm prósentu eiginfjárframlagi lántaka.

Þetta frumvarp afhjúpar lítilfenglega sýn á mannlegt samfélag. Skilaboðin eru þessi: Ef þú uppfyllir vesældarskilyrði ráðuneytisins þá þarftu ekki að vinna bug á aðstæðum þínum með eljusemi og sparsemi. Þú þarft ekki að þróa með þér öfundsvæð persónueinkenni til þess að ná háleitu markmiði. Farðu auðveldu leiðina og skráðu þig í ríkisprógrammið.

Hlutdeildarlánin svara þorsta samtímans í að fá allt sem allra fyrst. Þau eru uppskrift að þróttlitlu og veikburða samfélagi.

Ekki er þar með sagt að ríkið hafi engu hlutverki að gegna. Sannarlega geta skapast aðstæður, bæði í þjóðlífi og atvinnulífi, sem krefjast inngrípa af hálfu ríkisins. Vandinn er sá að margir stjórnálmenn starfa eftir sömu lögmálum og gilda um straum. Þeir leita leiðar hins minnsta viðnáms.

Þegar hagsmunahópar búa til vanda úr engu hafa ráðherrar málaflokksins ekki í sér að andmæla. Og ef vandinn er vissulega til staðar hafa þeir ekki kjark til þess að ráðast á rótina. Framboðsskortur á húsnæðismarkaði leiðir til frumvarps um sérstök ríkislán. Umsvif Ríkisútvarpsins leiða til þess að einkareknir fjölmiðlar eru gerðir að bótaþegum. Og svo framvegis.

Eyja tapaði 689 milljónum króna

Eyja fjárfestingafélag, sem er í eigu hjónanna Birgis Þórs Bieltvedt og Eyglóar Bjarkar Kjartansdóttur, tapaði 689 milljónum króna árið 2019. Árið áður hagnaðist félagið um 288 milljónir króna, samkvæmt ársreikningi.

Eigið fé fjárfestingafélagsins var 2,3 milljarðar króna við árslok og eignir þess voru um fjórir milljarðar króna. Skuldir við tengda aðila námu 1,5 milljörðum króna.

Tap Eyju í fyrra má annars vegar rekja til að áhrif dóttur- og hlutdeildarféлага drógu afkomuna niður um 334 milljónir króna. Sá liður var jákvæður um 582 mill-

Birgir Þór
Bieltvedt.

ónir árið áður. Hins vegar til þess að niðurfærðar kröfur námu um 286 milljónum króna. Sá liður var neikvæður um 150 milljónir árið áður.

Verðmætasta eign Eyju er félag sem áður hélt utan um eignarhlut hans í Domino's á Íslandi. Dótturfélagið, Eyja fjárfestingafélag II, er bókfært á 1,4 milljarða króna í ársreikningnum.

Eyja á meðal annars í Snaps, Joe and the Juice á Íslandi, Gló og Brauð og co. Í fyrra átti félagið helmingshlut í Jómfrúnni, en seldi hlut sinn í sumar til Jakobs Einarssonar sem á nú veitingastaðinn að fullu. – hvj

10.09.2019

Spurningar og ólík sjónarmið eru eitruð í beinum hinna „réttlátu“ sem hafa höndlað sannleikann í eitt skipti fyrir öll.

Óli Björn Kárasón, formaður efnahags- og viðskipta- nefnda Alþingi

GEFÐU STARFSFÓLKI UPPLIFUN Í ÖSKJU

STUTTUR
AFHENDINGAR-
TÍMI

SÉRHÖNNUM OG SÉRMERKJUM STARFSMANNAGJAFIR
MEÐ UPPLIFUN AÐ ÞÍNU VALI

Hafðu samband og við útbúum persónulega starfsmannagjöf með kveðju frá fyrirtækinu, í þeim verðflokki sem þú óskar.

577 5600 | info@oskaskrin.is | oskaskrin.is

Óskaskrín